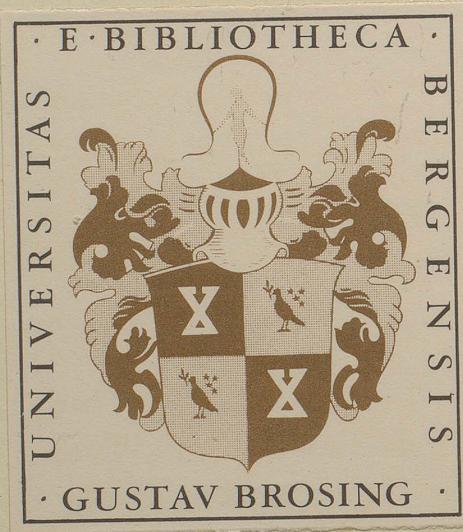

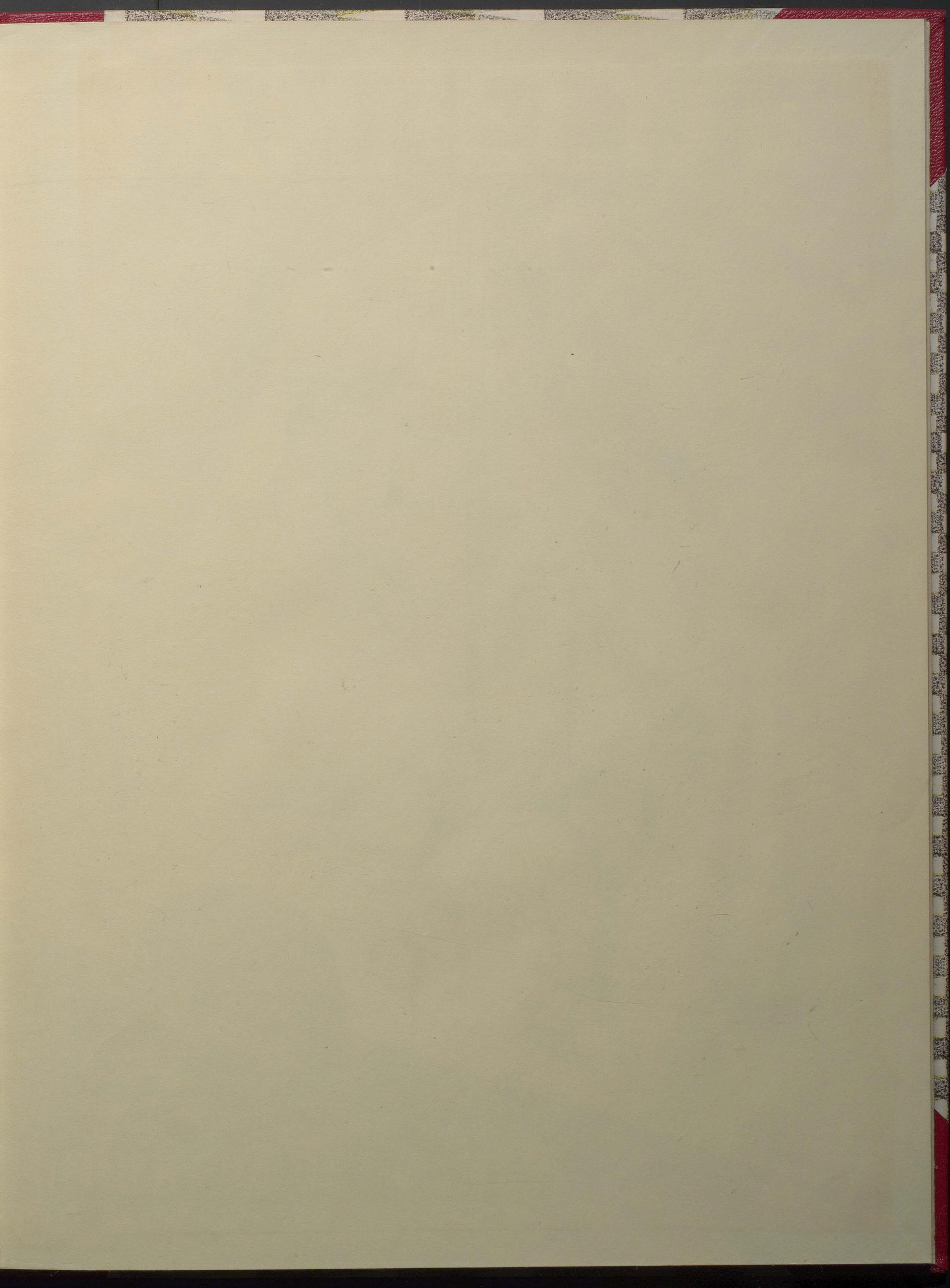
DEN NATIONALE SCENE 1876-1933

q Bros. 92

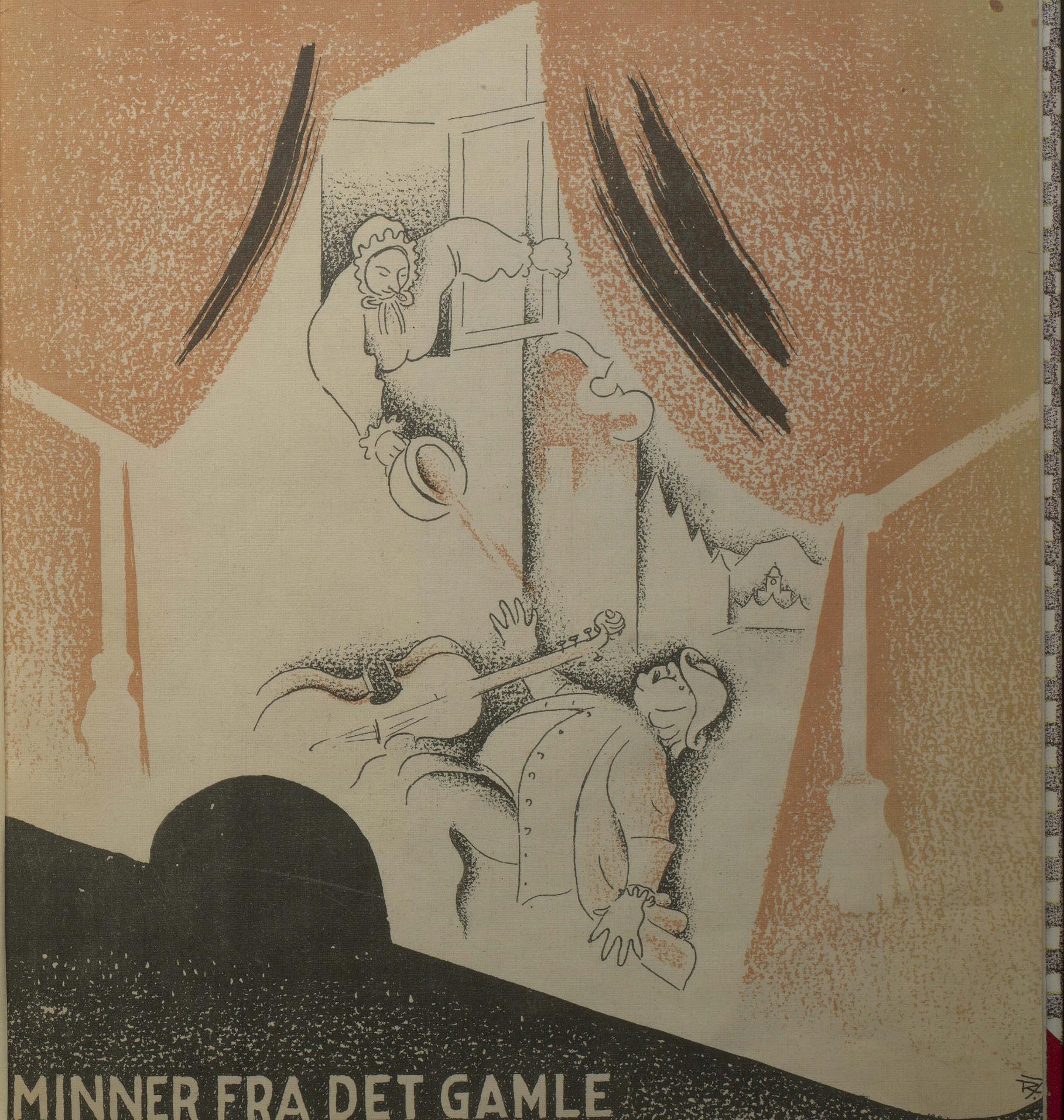
Universitetsbiblioteket i Bergen

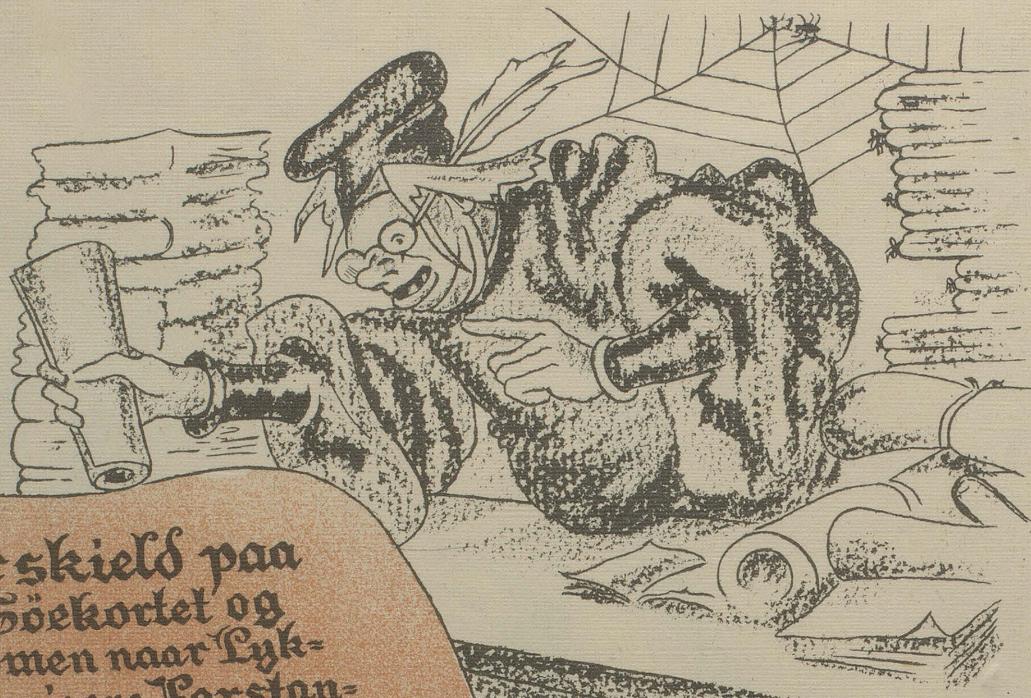
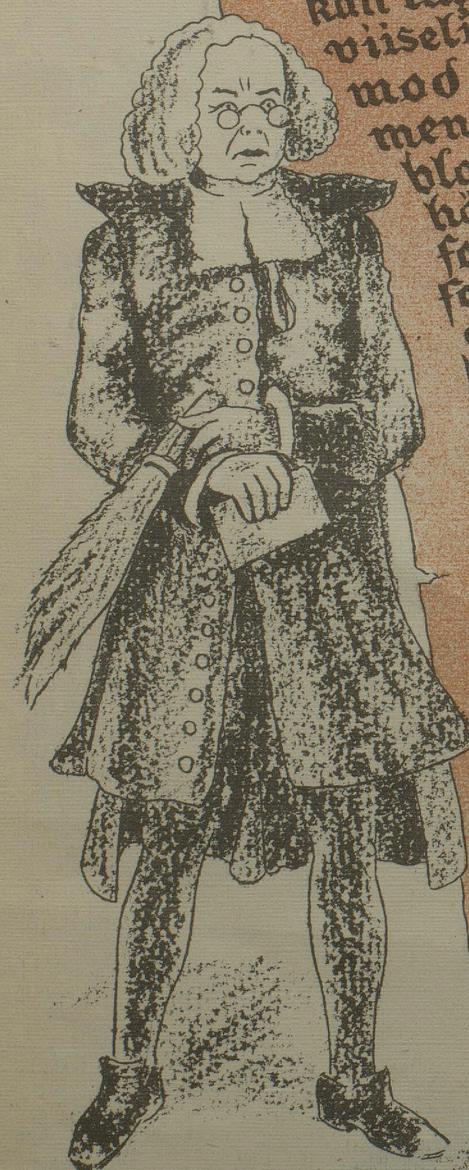
00d019944

I RAMPELYSET

MINNER FRA DET GAMLE
OG NYE KOMEDIEHUS

Fridt efter Holberg

Det er forskield paa
at kiende Göekortet og
føre Skibet men naar Lyk-
ken vil favorisere Forstan-
den kan man giøre store
Ting med lidet Kunst - En
kan lægge sine planer rett
viiselig - en anden deri-
mod - begynder voklende
men naar Lykke og Ulykke
blænde Rortene - kan det
hænde den første blir kaldt
for en Taabe og den anden
for en viis Mand - for Ver-
den dømmer ikke efter ind-
ledningen af Planerne - men
efter deres Afslutning -
Man kan dog begrænse
Lykkens Giøglespielo ved at
läse noget godt og deraf lä-
re - Da kan man se Udfal-
det af mange Hændelser
og kan gardere sig mod de
mange Ting mellem Him-
mel og Jord - Man maa
dog ikke sluge raadt alt Läse-
stof som bydes eenbare del
som godt er - og af De som
være hvad De skrifuer om - for
det er forskield paa hvad
man läser - Ergo bør
man läse

Bergens Tidende

9 Bros 92

(Den Nationale Scene, Bergen)

J
X

Rampeleyset

BILLEDER FRA
DEN NATIONALE SCENE

1876—1933

1 9 3 3

A.S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI, BERGEN

60159A

NB 1
Dette hefte fremkommer som et ledd i Teatrets og Bergens Presseforenings aksjon til inntekt for Den nationale Scene høsten 1933.

Det inneholder omtrent halvannet hundre bilder av scenekunstnere, teaterchefer, sceneinstruktører, kapellmestre osv. fra det gamle teater og fra det nye i årene 1876 til 1933. Det hadde vært ønskelig å medta flere bilder, men der måtte settes en grense. Der er et uendelig rikt stoff å velge blandt, det var vanskeligere å skille ut enn å velge. Der er således en og annen av dem som har vært knyttet til scenen som ikke er kommet med, men ingen betydelig kunstner fra de 57 år Den nationale Scene har bestått er forbigått. Teksten er blitt mere tilfeldig, da der var så kort tid å gjøre med.

Billedene er reproduksjon etter fotografier i Bergens Teatermuseum, hvis store verdifulle samlinger elskverdig har vært stillet til rådighet. Heftet er redigert av Andreas Paulson, Ragnvald Jørgensen og Chr. Sandal. Omslaget er tegnet av Ragnvald Jørgensen. Reproduksjon og trykning er utført av A.S. John Griegs Boktrykkeri, Bergen.

497193

Fra

Henrik Ibsens begravelse.

Et brev fra Gustav Thomassen.

Da Gustav Thomassen i 1905 forlot Den nationale Scene for å gå over til Nationalteatret, begynte mellem oss en brevveksling som varte ved til få dager før hans død i 1929.

Han var en steil natur. Kunde han ikke si sin mening uten omsvøp, tidde han heller stille. Dette preger også alt han skrev. Av de flere hundre brev jeg har fra ham er der ikke mange som vilde kunne offentliggjøres n u. Til det er de for åpne i enhver henseende. Det etterfølgende mener jeg passende kan gjengives her.

A. P.

Christiania, 2. 6. 1906. Daaes Gade 7 II.

Kjære Andreas!

Falder mig ikke ind i Søvne engang at rette en Bebreidelse mod Dig for Din mindre coulante Brevskrivning. — Du behøver ingen Defensor hos mig. Dine Breve er Manna naar de kommer og bliver behandlet efter fastslaaet Ritual. Kl. 9 udleveres Posten og har den noget fra Dig, saa suspenderes den faste Regel: Ingen Tobak før Middag! En af Merskumspiberne stoppes med Justus Kanaster, der ellers falder mig for let, men egner sig ypperlig til et Røgoffer om Morgenens. Naar saa Røgskyerne slaar op over mit Tabernakel gaar jeg over til andagsfuld Læsning og Dagen kan ikke bringe mig større Glæde.

Ja nu er Ibsen kommet der han skal blive, og jeg har havt den Ære at staa Ligvagt i Trefoldighedskirken under hans „Castrum doloris“. Det var en imponerende Høitid. De Tusinder der defilerede forbi Kisten under Winter Hjelms Orgelpreludium fra Kl. 7—11 — og for den Sags Skyld kunde de have holdt paa hele Natten, for uendelige Mængder slap ikke ind. En af Æresvagten yttrede i en „Frivagt“ ude i Sakristiet (vi blev nemlig afløste hver Halvtim) — „Henrik Ibsen har aldrig trukket sligt Hus paa „Nationalteatret“ som her i Kirken ikvæld“. Bernt Schanche, som, mellem os, har en ægte bergensk Gadegutkjæft, svarede kontant: „Aa det er her som paa „Nationalteatret“, det er Jens Wang som trækker“. (Wang havde nemlig dekoreret Kirken).

Igaar foregik saa den sidste Akt og den var „i Stilen“. Storthinget besluttede jo Begravelse paa offentlig Bekostning; naar Folk er døde, saa blir der altid lidt Morro. „Det kgl. Kirkedepartement“ som Statens øverste Bedemands-institution satte sig i Bevægelse og saa blev jo Resultatet det bedst mulige. Paa Ansøgning fik Teatrets Skuespillere Lov til at bære Ibsen ud af Kirken og i Betragtning af at dette ellers er passende Arbeide for „Suntet“ med sine af-dankede Skomagere og Snedkere, var jo dette ikke noget „Det kgl. Departement“ kunde have noget at indvende mod. Men saa fik det ogsaa være nok. Ved ivrig Agitation lyk-

kedes det Chefen at faa Adgang ved Begravelsen til — der siges — 20 af Personælet, men det var ogsaa det meste der kunde indrømmes — og det aftvunget ogsaa. Hvad havde nu forresten Skuespillere, Journalister, for ikke at tale om slikt Rak som Forfattere, der ligger og gnaaler paa en Stats-bevilgning paa 2000 Kr. Aar efter Aar, slige Almissemmer, der burde tage sig bedre for, hvad har de at bestille i Tre-foldighedskirken, hvor „Det kgl. Dep.“ har annekteret et Lig til Forherligelse af sin Omhu for Landets aandelige Vel? Men der faar nu være Maade paa. Men ved ivrig Agitation saa slap da Nogle ind i den fine Forsamling, men ikke alle da, en Mand som Fr. Garmann, der har strævet mere med Ibsen end de Fleste — han slap ikke til, der var ikke Billet at faa for ham, — aa nei han ser kanske lidt reduceret ud, for at faa den Ære at være under Tag med d’Hrr. Snørtaavaag og Syltevig fra Norges Riges ædle Senatorforsamling.

Jeg slap dog ind, 4de Bænk bag i Kirken var reserveret for „Forfatterforeningen, Nationalteatrets Styrelse og Skuespillere, Kunstnerforeningen“ som det officielt heder paa „Det kgl. Dep.s“ trykte Plan over Kirken. Til Sammen-ligning kan tjene at Regjering, Storthing og Kommunestyre havde fundet at kunne lade sig nøie med — 15 af de forreste Bænke. Igrunden beskedent — de burde minsant havt det Hele.

Saa mødte da alle de Korporationer, der har inspireret den Afdøde til hans bitreste og voldsomste Angreb paa Samfundshumbugen for at se sin argeste Modstander og Gjennemskuer blive gravet ned 3 Alen under Jorden. At de følte sig lettet er forstaaelig. De tæt sammenknebne Læber, der har udslynget saa mange Lynord over deres skabbede Hoveder, er blot slappe og tause under Dødens Haand. Nu er han taus for bestandig. Og saa fulgte det officielle Norge, Regjering og hele Stortingets Almue med Kristiania Bystyre af Skomagerne og Advokater, Bedsteborgere og Socialister, der alle tilsammen ikke har havt det Fnug med Afdøde at gjøre, men nu sammen med — Præsteskabet, der gik nærmest Kisten — Hip, hip — hurra! — havde annekteret Liget og fortalte Verden: Se slig gjør vi med vore Store!!!

Og i den af „Det kgl. Departement“ udstedte Rangforordning for Processionen naadde man Toppen — der var simpelthen *ingen* Plads for Kunstnere og sligt Pak, de maatte sæge sig ind under Afdelingen: „Øvrige Deltagere i Følget“.

Nu er det jo klart at Syltevig og Snørtevaag af Stortingen og Skomager Larssen og Cigarhandler Jeppesen af Kommunestyret, ikke at tale om Provst Filt og Kapellan Svovl har mere Forstaaelse og Del i Henrik Ibsen end almindelige Gjøglere eller forlorne Journalister, men at civile og militære Embedsmænd, Bestyrelsen for Skinneskidgraverne Fagforening og deslige Medborgere ikke — bare for denne ene Gangs Skyld kunde have veget Pladsen for den ellers ukjendte Korporation: Kunstnere, Forfattere og Pressemænd — det falder mig ikke netop saa underligt som heller lidt komisk. Og vi gik da som vildfarende Faar indtil en-

delig Sigurd Bødtker og et Par andre skabbede Bukke viste os Vei og trængte os ind mellem Storting og Kommunestyre. Kristiania Bys mest ophøiede Skikkelse, dens værdige Repræsentanters svimlende Ordfører, en Mand der heter Bugge og ellers er Advokat, lod jo ogsaa Krohn og mig, der havde forvildet os ind mellem Skomagerne og Skrædderne i den Tro at de var henhørende under „Øvrige Deltage i Følget“ forstaa, at vi fik se at komme os mellem vore Kolleger og ikke forringe Kommunestyrets Værdighed med vor Nærvarelse. Manden var bestemt i sine Udtalelser omend uhøflig og brutal, men det var ogsaa en Forgaardelse, der af „Det kgl. Dep.“ burde været afverget ved helt og holdent at forbyde slige Subjekters Deltagelse i Toget. Vi fandt os en Plads og fik se Henrik Ibsen sækkes i Graven. Nu kan det officielle Norge være tryg, han er gjemt og de tager sig forhaabentlig i Vare for at ale op flere af samme utaknemmelige Sorten, der til Tak for hele 1600 Kr. aarlig er nærgaaende og uforskammet. Den indsparede Sum bør nu gaa til Ophjælp af gratis Udbredelse af indbundne Exemplarer av „Stortingstidende“, saa faar Folket Anledning til god og sund Læsning. Alle de som har spyttet paa ham i hans Trængselstid, de som nødtvunget gav ham Anerkjendelse, da Udlandet havde forherliget ham, de drysser nu Blomster paa hans Baare, for at have Tornerne igjen til dem, der forsøger at følge Mesteren paa hans ideale Flugt! Amen! Det var min Ligtaale.

Hils Amalie, min Kvinde hilser Eder Begge.

Din hengivne Ven

G. Thomassen.

VERDIEN ER FASTSLÅTT!

Det er fastslått fra valg til valg at »Bergens Arbeiderblad« som Arbeiderpartiets organ i Bergen har den største velgermasse bak sig. Valgresultatene avspeiler bladets fremgang og økende innflytelse.

Efter stortingsvalgets fintelling er Arbeiderpartiets stemmetall 500,662. Gjennem dette imponerende tall lyder folkets kraftige røst, om gjennemførelsen av Arbeiderpartiets kriseprogram:

HELE FOLKET I ARBEIDE!

Ingen kan lenger være bekjent av ikke å følge med i dagens brennende spørsmål. De som før har manglet direkte kjennskap til arbeiderbevegelsens syn gjennem Arbeiderpartiets organ, søker nu for sin egen pålitelige orienterings skyld direkte til »Bergens Arbeiderblad«.

Følg med i ukeserien: Bergen i rim og strek, med tegning av maleren Nils Krantz og dikt av Olav J. Simonnæs. — Vi bringer avisens hjem til Dem for 40 øre uken. Ring 5 918.

Bergens Arbeiderblad

Vestlandets avis for Arbeiderpartiet
Næst største utbredelse i Bergen og distrikrene.

Det er fastslått at reklameverdien er betydelig. Les alltid annonsene før De kjøper.

FØRSTE KAPITEL.

Agnes Mowinckel sa engang: „Jeg synes De, Sandal, har vært ved teatret så lenge der har vært teater til“. I allfall har jeg vært innfanget av det fra den første gang jeg med barnlig forventning fikk lov til å tre inn i helligdommen, det gamle merkelige komediehuset der nede på Engen.

Datoen innprentet jeg mig

med det samme den blev bestemmende — det var den 6. januar 1882 — og jeg har aldri glemt den siden. Piken Olava i mitt barndomshjem var rystet over at far vilde ta mig med i teatret og uten betenkning føre mig ut i denne syndens pøl. En lite velrenommet herre med sin berømte hodepryd og sitt ikke mindre kjente skjeve smil, hersket eneveldig derinne og iakttok med velbehag hvad her foregikk. Stykket som spiltes var „Halvdelen hver eller Djævelens part“ — jeg var fra første stund helt med og inne i teatrets trylleverden — det herlige gamle forteppet med „Sagn og Sang“ og de allegoriske figurer, den veldige lysekronen, det gamle romantiske sangspill med sin „Bianca gå i kloster“ — og så skuespillerne — alt og alle husker jeg — ja selv blikkenslager Lausen som bodde like overfor oss i Haukelandssmuget og som hver aften etter dagens arbeide gned fiolin i teatret, kom med i begeistringa. Skuespillerne blev for mig ikke almindelig dødelige — de var høit hevet over den gemene hob.

Teatret var blitt mitt liv. Omkring det kretset alle mine tanker. Skolen blev en plage, leksene forsømtes med den største sinnsro, men all den dramatiske litteratur jeg kunde komme over blev i de følgende år gjennempløiet med fanatisk iver. Jeg regnet ikke med skoleår men med teatersesonger. Også teatrets arbeide fikk jeg anledning til å se på nært hold — hvor finner ikke teatergale gutter veien — jeg kom til å vanke i skuespillerinnen Octavia Speratis hjem og hun tok mig ofte med på ettermiddagsprøvene — det var som regel et eller annet jeg skulde hjelpe henne med å bringe i teatret — og jeg var selvfølgelig villigheten selv. Dette var i Den Nationale Scenes såkalte guldalderid under Gunnar Heiberg. Til teatret vilde jeg og skulde jeg! Jeg opgav endog tanken på å ville bli motehandler som Nils Juul på Småstrandgaten og tok endog ikke i betenkning å bryte det løfte jeg som vordende manufakturist hadde gitt min snilde mor: „Når jeg første gang kommer fra Paris, skal du få en blå silkekjole.“

Pliktskyldig gjennemgikk jeg byens lærde skole, Bergens Katedralskole, middelskolen, ja til og med to av gymnasiets klasser — tredje klasse stod faretruende for mig — men så vilde jeg ikke lenger. Jeg fant ut at jeg som et passende stadium på livets vei for et par år kunde være på kontor, da jeg ennu var for ung til å debutere. Og jeg var heldig! Fra gymnasiet kom jeg, bare med sommerferien imellem, til kjøbmann Gerhard Stoltz, en ualmindelig klok, frisinnet og

vidtskuende mann. Til hans forbauselse fløt skuespill omkring mellom fakturaer og kontokurranter og han innså snart, at „Sigurd Slembe“ og Darnley interesserte mig mere enn prima fetsild og Bremertitling. Så var det en dag i oktober i 1892. Jeg satt der ute i det gamle, mørke med „Tidemand Shag“ innrøkede kontor i Slottsgaten, utenfor var alt så tungt, grått og vått. Jeg hadde nettop i en avis lest om professor Riis-Knudsen, direktøren for Dagmarteatret i Kjøbenhavn, hvorledes han ofret sin formue på teatret, om hans ideelle streben glødende kunstbegeistring, om hans varme interesse for klassikerne — og jeg skrev et brev til professoren — det eneste jeg vilde var å gå til scenen. Kanskje vilde han motta mig til prøve, skjønt han aldri hadde sett mig. I mine tanker lå også dette om profeten og eget land. Ja, så kom det! Brevet med stempel: Dagmarteatrets administrasjon — avsendt 6. november 1892. Det var fra administratoren Bredstrup.

„Professoren vil motta Dem til prøve og så fremt denne faller heldig ut anta Dem som elev. Skulde det vise sig at De har så meget talent at der kan bygges videre derpå, vil professoren selv lese med Dem. Å dømme etter Deres brev håper professoren at begge parter vil få glede av Deres beslutning“.

Nu var der ingen vei utenom. Til Dagmarteatret vilde jeg! Den 2. februar 1893 gikk jeg ombord i „Akselhus“ for å reise til Kjøbenhavn — men ak og ve! Det blev en reise med forhindringer. Vinteren 1893 var så hård og streng som vi aldri har oplevet den siden. Ishindringer på alle kanter! I Arendal lå vi og ventet dag etter dag på at „Akselhus“ skulde få ordre fra selskapet om å gå til Kjøbenhavn, men Øresund var og blev tilfrosset. Nå — så forsøkte jeg da med dampskibet „Nyland“ fra Kristiansand via Fredrikshavn å komme frem — men med Danmark i sikte, måtte vi i storm og snetykke på grunn av drivisen vende tilbake til Kristiansand — så tok jeg den andre veien, først til Larvik — Kristianiafjorden var nemlig også ufremkommelig — fra Larvik med jernbanen til Kristiania, samme befordringsmiddel Malmø og endelig med isbryteren til Kjøbenhavn. Dertil kom jeg den 22. februar om formiddagen, etter å ha vært 3 uker underveis.

Tempora mutantur!

Kjøbenhavn! Fra jeg satte foten på dens grunn har jeg følt mig som hjemme der! Jeg syntes jeg hadde vært der før! Av alle de byer jeg har sett, er der ingen som er hyggeligere, morsommere — hvor gammelt og nyt møtes i så skjønn harmoni. Og sin charme har byen beholdt.

Jeg var ikke sen om å finne Dagmarteatret. Administratoren mottok meg korrekt. Han hadde fått underretning om at jeg var kommet. Prøven kunde finne sted dagen etter. Av alle de redsler man skal igjennem ved teatret, er prøveavleggelsen allikevel en av de verste. Uten nogen ytre virkemidler står man der på den halvmørke scenen med en i almindelighet ufølsom stikkordsmann og skal virke alene ved ordets makt. Paulus sier: Det er *ånden* som levende gjør — men det er ikke alltid at den kommer sånn på klokkeslettet. Så stod jeg da for første gang på en scenc. Pro-

fessor Riis-Knudsen, administratoren og skuespillerne Martinus Nielsen og Viggo Lindstrøm satt i parkett, i kulissen stod teatrets fornemme overregissør Fr. Müller, Betty Nansens far, på scenegalleriene tuslet nysgjerrige elever omkring. — Og på scenen gav skuespiller Alfred Møller stikkord. Scenen danset for mine øine. Selv „Nyland“ i stormnatten gynget ikke verre. Situasjonens alvor stod plutselig klart for mig — om det gikk galt og jeg måtte vende hjem igjen med uforrettet sak?

„Begynn“, hvisket Alfred Møller. Og jeg styrtet fra høire side av scenen over til venstre, kastet mig på kne og la ived med Sigurds ikke ukjente monolog av Sigurds første flukt. Jeg skalv verre enn et aspeløv og den prektige Alfred Møller gav mig en hjelpende hånd og leste dessuten lendermannen Kolls replikker med kraft og varme, et følgeverdig eksempel for mange stikkordlesere. Efter Sigurds første flukt var jeg imidlertid kommet til sans og samling, så jeg med all min kraft kunde ta fatt på Kai's tordentale i Broder Rus — til de syndefulde munker og djevelen, som huserte i Esrom kloster. Til slutt gav jeg hulescenen av Sigurd Slembe.

Efter dette blev der en pause — meget betydningsfull.

Professoren kom op fra parkettet og rakte mig hånden og sa de enkle ord: „Takk! De er antatt som elev!“

Viggo Lindstrøm kom også hen og var meget snild og opmuntrende. Han blev siden min lærer på elevskolen og vi blev venner for livet.

Så hadde jeg da en lykkelig tid ved Dagmarteatret — et ypperlig personale hvor særlig Anna Halberg, den senere Anna Larssen med sitt solskinnsmil og sin ynde, henrev oss alle og mig ikke minst. Vi unge levet midt i de store ensembler — styrtet op og ned av trappene i festsalene i „Fiesco“, gjorde oss sterkt gjeldende i synagogescenen i „Uriel Acosta“, var fylt av middelalderens redsel og gru i kampscenene i „Götz von Berlichingen“ og moret oss strålende på „Øen i Sydhavet“.

Samtidig viste vi alle — det tør jeg si — stor flid og interesse i vårt daglige arbeide på elevskolen. Ja, det var dager!

Så kom der ved juletid 1893 brev fra teaterchef Irgens-Hansen om jeg vilde forsøke mig ved Den Nationale Scene. Jeg fulgte opfordringen. Efter 40 års arbeide her er jeg nu rukket til slutten på

SISTE KAPITEL.

Christian Sandal.

Vestlandsbanken
BERGEN

Sambandsbank for Vestlandet

Av Gunnar Heibergs bok

NORSK TEATER

Den som har hatt — la oss kalle det den dramatiske nydelse å stå bergensk teaterliv nær — han glemmer det aldri.

Gagene var små og ikke engang alltid sikre — når det led litt ut på våren — minket de. Adspredelserne, nydelsene utenfor teatret var så som så.

Den sociale anseelse og stilling var penibel. Det „høiere“ selskapsliv eksisterte ikke for dem. De hadde å spille sin komedie — dermed basta. Nervositeten florerte, evig slit på kreftene. Omgangstonen ikke udelt behagelig. Svart og koldt og uhyggelig i og om teatret! Men prøven begynte! Temperaturen, lyset, evnen, viljen utfoldet sig. Alt steg til høitrykk. Ung begeistring flommet. Disiplinen var selvsagt. Hjelpsomheten og villigheten og utholdenheten ubegrenset. Det var som i eventyret — det glimret og glitret av edle stener i den mørke hule.

Prøven sluttet. Svart og uhyggelig igjen. Forestillingen kom og mangen en kveld i den gamle kasse var der en anadt, en åpenbaring av geni, en setten livet inn, en hengivelse i kunst, en uttømmen av de siste krefter, som — som — ja det kan da ikke ha vært forgjeves alt dette.

En sang fra damene.

Efter Den nationale Scenes
turné i Trondhjem i 1882.

Ingeborg Rasmussen.

Sofie Reimers.

Nedenstående vise offentliggjøres her for første gang. Den nationale Scene hadde vært på tournée i Trondhjem, og ved et samvær etter endt sejour ble visen sunget. Den har brodd til forskjellige herrer innenfor personalet, men de er nu alle døde. En av dem som var med lever ennå, det er frk. Ingeborg Rasmussen som sammen med Sofie Reimers skrev visen. Hun forlot teatret etter å ha vært der et par år og reiste til Amerika. Hun har i en lang årekke vært læge i Chicago, hvor hun endnu lever i høi alder. Hun henger med hele sitt hjerte ved Norge, Bergen og Den nationale Scene, og vi tror ikke hun har noget imot, at denne gamle vise nu offentliggjøres, så meget mere som det skjer til beste for den scene hun selv tilhørte i unge år.

Ingeborg Rasmussen var født i Bergen 1854. Hun fikk i 1924 kongens fortjenstmedalje i gull for fortjenstfullt virke og hjelphets mot landsmenn i Amerika.

Sang om Vidunderbørnene ved Bergens Scene.

Mel.: Fra „Boccaccio“.

Da vi ud fra Bergen fore
nærte vi en grundet frygt
om vi vel blandt disse store
turde reise ganske trygt.
Nu vi takker for den ære
at vi damer med fik være
i et dikt vidunderligt.

Hvis herr Jakob — regissøren —
naar vi nærmer os med il,
vilde hilse os i døren
med et venligt velkomstsmil, —
ja, om han en gang ved pulten
vilde ganske glemme mulkten —
var ei sligt vidunderligt?

Voila! der er despoten,
Fredrik Garmann — ser du ei?
Kys ærbødig ham paa foten —
vil du ei, han dræber dig.
Tænk, om han — som tidt tyranner —
vilde fire ned sit banner —
ei var sligt vidunderligt.

Tænk om han, som gjør slig fyldest
ved vor unge scene her —
tænk, om han foragted hyldest
og applaus med meget mer!
Om han ei til mængden beiled
og mod sproget aldrig feiled —
var ei sligt vidunderligt?

Tænk jer, om han kunde dale
fra sit høie stade ned
kunde høflig til os tale —
la os smaafolk have fred. —
Tænk om vore helte mange
aldrig mer for ham blev bange —
var ei sligt vidunderligt?

Må vi og få presentere
Jer en lyriker av fag —
om han større kunde være
det blir ikke vores sag;

vi maa tro ham selv paa orde' —
han er her den *ene store* —
han er stor, — jo, jo jeg tror!

Om han sjælens blygsel eier —
ja og „aandens adel“ med —
som han tidt fortælle pleier —
naar af stille tvil vi led —
om vor helt i maar og zobel,
om Lars Michelsen blev nobel —
var ei sligt vidunderligt?

Er herr sangeren tilstede?
Han er vel ei reist sin vei!
Direktionen vilde græde —
ak, men publikum vist ei.
Op i Trondhjem man ham fatter —
hans manerer høit man skatter,
og hans sang — ja, Tænk engang!

Tænk om „Nikken“ den rebelske
vilde ta' fornuften fat —
og ei daglig sig forelske
i fru dit og frøken dat — !
Han har jo, blandt andre glæder,
ogsaa den at vælte slæder
og at slaas — beware os!

Se med anstand som en greve
og med snittet fra Paris. —
Don Alberto længe leve!
og hans flipper ligervis!
Han gjør fremskridt — ja, i vægten!
Han gjør lykke — ja, hos slægten!
Han er stor — for han er bror.

Det var scenens koryfæer,
thi de andre er ei stort.
Nogle ligger end i bleer
i Thalias tempelport.
Og med lede gaar de andre
ogsaa fjernt fra kunsten vandre
ja, som fler — af nævnte her!

DEBUT.

med en båt fra Odda til Bergen. På veien leste jeg min rolle, Ambrosius, som skulde være min debut på Den nationale scene.

I Bergen kjente jeg bare Olaf Hansson og en til. Ellers ikke et menneske. Og ikke kjente Bergen mig.

Jeg fikk leiet et værelse på loftet i en gård i Sigurds gate like ved Johanneskirken, et lite takkammer, billig og poetisk. — Jeg likte mig der. Skjønt det var ikke mer enn såvidt en liten solstråle av og til kom inn av det lille loftsvinduet. Det var dårlig med møbler, men jeg hadde da et bord, som jeg anbragte midt på gulvet og stelte med, så det pranget som et *virkelig* skrivebord. Der var også en gammel, berømmelig stor sofa med hestehår, og så lang at jeg tror halvdelen av teatrets personale kunne fått plass i den.

Så kom den store dag.

Jeg hadde kjøpt sminke og alt nødvendig og var i teatret i utrolig god tid. Men jeg måtte sitte og vente; for jeg kunde ikke sminke mig. Jeg hadde aldri sett en sminkestang og var ganske hjelpelös. Tobias Sørensen skulde stå mig bi. Han kom så faretruende sent; det var evigheter i hvert minutt. Men han kom da endelig og feiet det av i en fart.

Den gang spilte visstnok Tobias Sørensen tragiske roller i temperamentsfulle sjalusidramaer o. l. Ialfall gav han den stakkars Ambrosius et demonisk utseende — med tykke øienbryn og sorte ringer under øinene. Jeg hadde tatt av mig barten og var uhyggelig mager. Gustav Thomassen kalte mig „spileverket“. Og Christian Michelsen, som var formann i direksjonen, hadde etter debuten sagt, at „hvis denne lyriske elskeren ikke hadde vært så stygg hadde vi ikke fått ham under 1500 kroner om året.“ Jeg fikk 1200.

Endelig stod da denne satanisk skjonne Ambrosius i kulissen og ventet skjelvende på det skjebnesvangre stikkord.

En av mine eldre medspillersker holdt meg fast i armen og fortalte mig yndefullt inntrengende om hvor storartet Emil Poulsen og Lars Michelsen hadde vært som Ambrosius. Og det var såvisst ingen hofferdig skriverkarl som endelig fikk revet sig løs og styrtet syngende inn på scenen.

Nærsynt som jeg var så jeg ingenting på den annen side av lamperekken. Bare et tykt, farlig mørke, nogen døsige lamper over døren og av og til et hissig glimt av en kikkert.

Jeg hadde ikke nogen følelse av at det var et høitidelig sieblikk å sta der første gang på den herlige gamle scenen.

Jeg bare spilte Ambrosius så godt jeg kunde. Jeg glemte alt annet og var svært beveget.

Det blev meget bifall. Og Olaf Hansson som merkelig nok var sentimental, hadde tårer i øinene. Og nogen av skuespillerne sa snilde ting til mig.

Jeg var lykkelig.

— Igjen satt jeg i mitt påklædningsværelse. Jeg tuklet med å få av mig sminken. Det varte lenge med klærne også; jeg synes det var synd å ta dem av; det blev jo ingen Ambrosius over spileverket lenger. Men tiden gikk. Lysene i de andre påklædningsværelsene ble slukket — ét etter ét. Og med trette og vanemessige godnatt gikk de andre. Men da torde jeg synge Ambrosiussangene omigen i villen sky!

Men det var en vaktmester, og han hørte det. Han blev forarget og sa han skulde stenge, så nu måtte jeg gå. Jeg gjorde mig ferdig i stum hast, sa et muntert godnatt til de tomme påklædningsværelsene og gikk.

Jeg strøk omkring i gatene; — en masse omveier. Jeg hadde ingen blomster å bære på, det gikk fort og lett, og det var mørkt og ensomt da jeg ruslet hjemover.

Så kom jeg da omsider op på mitt poetiske „takkammer.“

Jeg tendte da lampene jeg hadde, gjorde „skrivebordet“ ennu mer uryddig, så det så riktig kunstnerisk ut. Og satte mig midt i sofahavet. Foran mig hadde jeg en haug med smørbrød og ett glass melk. Min omsorgsfulle vertinne hadde satt en bukett fioler på bordet. Jeg spiste og drakk, skrev et dikt til fiolene, og lot tiden gå.

Johanneskirken slog sine slag. Først 12. Jeg telte dem med høi stemme. Siden blev det bare 1 og 2 og 3 og 4 og 5 — — Da telte jeg dem ikke høit mere. De virket spennende og skjebnesvangre.

— Siden i livet lytter jeg ofte til disse tungte tmeslagene fra Johanneskirken klokketårn. De er muntre i de lyse stunder og vekkende i de triste. Men alltid er det lykkeårenes faste evige klang, som gynger over livets latterlige innfall og over Guds grønneenger.

Halfdan Christensen.

SE VÅRT STORE UTVALG AV

og

Kikkerter

Kun beste kvalitet, næiaktig
og fagmessig tilpasset hos

Optikus I. C. Krohn & Søn A.s

Etabl. 1865 - Strandgt. 58 - Telefon 0568

Omkring premieren på DØDEN OG KJÆRLIGHETEN.

Den dramatiske kunst regnes for å være den vanskeligste — mest krevende av de litterære kunstørter.

Forfatteren skal gjennem den skjærsild som en indre oplevelse av dramaet er. Han skal overvinne hemningen som møter ham når han vil presse oplevelsen inn i ordenes gjenstridige tvangstrøie — som vanskelig lar sig forme efter de syner, følelser og fornemmelses han har vært grep av. Han skal innforlive sig i sine skikkelsers karakter — kunne være og samtidig skildre deres følelsesbevegede sinn.

Han skal følge formålet for den kamp som utspilles i deres indre og reagere, beslutte og handle nettop slik som disse mennesker.

Han skal overføre sin dramatiske oplevelse til scenens snevre rumforhold, og underordne sig illusjonen om at begivenhetene virkelig utspilles i den verden scenens virkemidler skaper.

For den dramatiske forfatter må scenen være tilværelsens virkelige verden. Og menneskenes dagligliv en skinnverden. På scenen skal menneskene avsløre sig i godt og ondt. For den dramatiske forfatter er det på scenen menneskehets skjebne skal avgjøres. Det er der all streben — kampen mellom utvikling og tilbakeskrift — mellom forklaring og fordummelse — mellom ondskap og godhet — tro og tvil — hat og kjærlighet — alt som overhodet er bestemmende for menneskenes livslykke skal utspilles.

Men kampen skal på scenen utelukkende gjelde de skikkelsene og skjebnene som forekommer i stykket — selvom meningen er at mange skal beveges av det som skjer i teatrets skapte verden.

Min innstilling til teatret er ikke god latin idag. Teatret er i folks omdømme blitt et slags underholdningshus og grunnen er vel den at både forfattere og tilskuere er så skakkjørte av krig og andre økonomiske viderverdigheter, at de helst lukker hjernen og hjertet, for å undgå all den uro og uvissitet som melder sig straks man står overfor noe som krever opmerksomhet og vil ta følelser og sinn i besiddelse. „Sånt som er trist har verden og vi nok av“ og det har vi selvsagt nettop av den grunn at ingen for alvor reagerer mot den dumme djevelskap som rir verden og som tumler med menneskeskjebnene som om de skulle være døde og likegyldige ting ingen har bruk for, på grunn av overfloden.

Det er den dramatiske forfatters oppgave å kunne beveges av almenmenneskelige rørelser som vedkommer tiden og som har betydning for hans egen tids mennesker — for alle dem hvis sind ikke er blitt frigitt av konjunkturer, av å være sig selv nok, av konvensjonell innstilling — fordommer og allslags trospostulater.

Men disse konjunkturmenneskene som skyller med strømmen og er så lettlivet optimistiske i gode tider, at de tilmed risikerer å se et alvorlig stykke, og så alvorlig triste i dårlige tider at de ikke tåler annet enn lystspill, de utgjør et mindretall. Riktignok høirøstet og innflytelsesrikt, fordi det

ikke er kredittdrepende å skilte med dette „verdiløse“ tvers over pannen på sig.

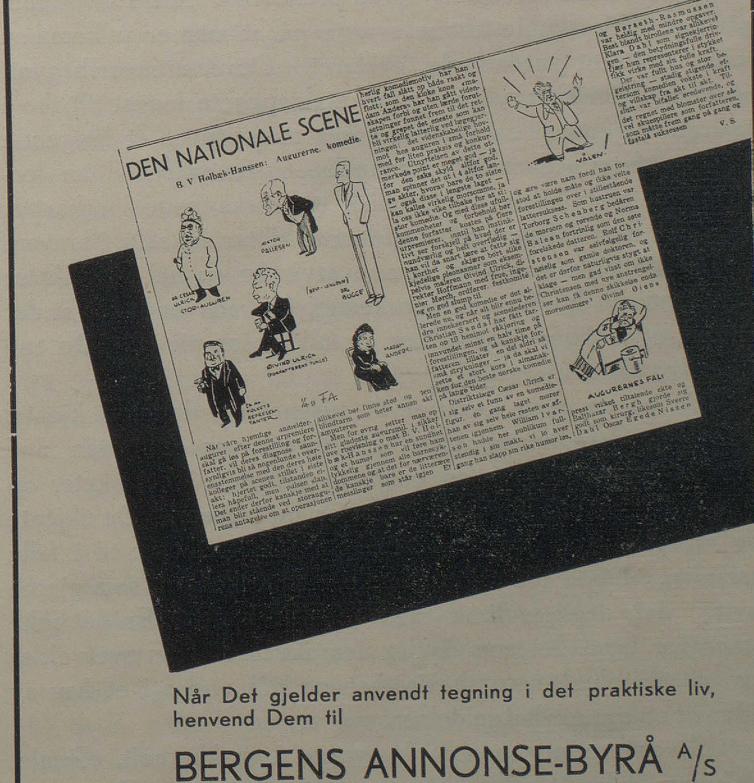
Det blir i for stor utstrekning konjunkturmenneskene som bestemmer et teaters repertoire i dårlige tider. Og før teatrene henvender sig til det brede publikum, hvis kultur ikke er så avhengig av konjekturene, og de ikke skuler til andre hensyn enn den kunstneriske og kulturelle oppgave teatrene har — før reiser de sig ikke.

Kritikerne må også frigjøre seg fra konjunkturinnstillingen som på den ene side viser skånsel av misforstått hensynsfullhet mot teatrenes kasse, og på den annen side tar for overfladisk på de alvorlige bestrebelsene teatrene gjør. Abstrakte floskler og en inntil flabbeskap usaklig tone särmerker ofte konjunkturanmelderen. Og det forekommer slike anmeldere også. — Så føres publikum og teatrenes ledelse ut i vilrede og begge parter skremmes.

Når jeg satt med den erkjennelse jeg her har gitt uttrykk for, hadde jeg selvsagt god grunn til å være nervøs før opførelsen av mitt stykke. Der var også en rekke andre grunner som var egnet til å gjøre mig nervøs. Jeg kjente

Dette er et illustrerende eksempel

på at vi utenom vårt spesialtag — reklamen — kan påta oss illustrasjons- og tegnearbeide av enhver art.

Når Det gjelder anvendt tegning i det praktiske liv,
henvend Dem til

BERGENS ANNONSE-BYRÅ A/S
(BAB)

mine bysbarn! Mange virkelig store patrioter når det gjelder det abstrakte begrep, Bergen og dens tradisjoner — og mange virkelig små misunnere som har en ondskapsfull trang til å nyte skadefryden over naboen — denne drivfjæren til ivrig gjennemtråling av alt fra fødselen til graven for å få chansen til en skadefro — og svært ofte — god vits.

Og når der dessuten blandt naboen finnes små literat-ambisjoner — og de finnes bestandig — og de får bestandig noget med ukeskrift å bestille, og det lille laugs store trompetstøter lager „verdens-historiske bølger“ omkring teatret, og får innflytelse over en hel telegramkabel ut fra provinsbyen, ja, så visste jeg jo hvad jeg kunde vente. Og større er jo ikke byen enn at man vet alt. Jeg hadde altså all mulig grunn til å være nervøs, allikevel var jeg det ikke. Min egen kamp hadde jeg kjempet ut lenge før stykket kom op. Jeg var da sterkt grepert av et nytt stykke.

Enhver dramatisk forfatter må gjennem tvilen om sin evnes makt, og drives vel ofte som jeg — ned i bunnsvarthelvedestortur. Men er den dramatiske skapertrang en drivkraft — en ansvarslos trang som stadig påny reiser hodet som en indre besettelse, bryter den igjennem alle demninger og alt man har engasjert sig for, slik var det ialfall gått

mig. — Jeg var foran premieren bare lykkelig over at alle demninger var brutt og at jeg hadde overantvordet mig selv til „galskapen“.

Det som for mig var spenningen foran opførelsen, var om jeg kunde få bekrefte på at mitt syn på scenekunsten var riktig — om publikum blev grepert, følte drama.

Og like spent var jeg på å se om stykket på scenen svarte til min egen forestilling, og om teatrets nye og tildels uprøvete krefter maktet å leve sig inn i skikkelsene og innenfra være dem.

Men min innstilling på dette punkt var også bare tilskuerens som med kritisk intensitet iakttok iscenesettelsen.

Jeg lærte ennu mere om scenekunst i praksis og fremstillingskunst enn jeg hadde håpet — tiltross for at jeg var fullt opmerksom på den overordentlig store betydning det har å se et arbeide opført.

Takkneimmelighetsfølelse mot teatrets chef over at det virkelig kom til premiere var min grunnstemning under premieren.

E. Steen-Olsen.

Foran den

FØRSTE PREMIERE.

Forfatterens stemning foran premieren. Altså før teppet går op. Jeg skulle kunne sverge på at man er fulkommen rolig, nøkternt vurderende, avklaret. Ouverturen er begynt, og der sitter man plutselig på et klappsete lengst tilbake i teatret. Gjennem en lyståke skuer man utover et bølgende hav av fremmedartede, ukjennelige mennesker. Man forvirres et øieblikk av en rytmisk lysrefleks nede i orkester. — ? — men ikke noget sludder; man tar sig selv i kraven, og er sterkere enn den som overvinner en hel by. Atter den rytmiske lysrefleks fra orkester, og man oppdager at det er ens egen kone, som sitter og nikker op til en. Du ene troende, aftenen er din!

Så på en gang kommer de tilsyn, alle de andre kjente. Snildt at dere møtte frem — „ild prøver gull, men nød prøver venner“ — — en bølge av takknemlighet skyter op i en. Og så alle de andre som er møtt frem! De ukjente og uforpliktede. Det er disse som får korthuset til å falle sammen. Disse teater-hungrende menneskebarn, som gjerne bytter det daglige brød med scenisk kunst. Er det ikke stene for brød det som bydes dem ikveld? Man overveldes av en tøileslös ansvarsbevissthet og går under i et hav av ydmykhet og selvbebreidelser.

Så er der nogen som begynner å snakke høit. Gamle, velkjente talemåter. Kjedsommelige replikker. Teppet er gått op.

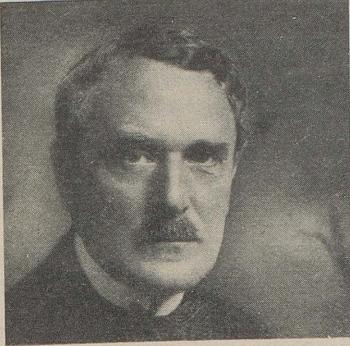
Nei, den store berusende premierestemning, det er ikke den på teatret før teppet går op; men den ved skrivebordet, når teppet faller for siste akt i manuskriptet.

Det er fullbragt. Måneders angst og tvil, det lyktes dog tilslutt. Et mesterverk! Der finnes ikke det teater som vil avslå. Landets nasjonal-scene går i spissen. Selvfølgelig. Fra generalprøven har det bredt sig som en løpeild: endelig et dramatisk dikterverk! Overfylt hus. Skjønne kvinner. Fremragende menn. Silkeskinnende farver og sort-og-hvitt. De kongelige er tilstede.

Summende spent forventning før teppet går op. En smule usikkerhet etter første akt: hvor fører forfatteren oss hen? Derpå stigende stemning fra akt til akt, inntil man endelig kan slippe begeistringen løs. Teppet går op og ned, op og ned. Blomstene velter inn over rampen.

Der ropes på forfatteren, — men ikke ennu. Der trampes på forfatteren — — og teppet går op og teppet går ned. En eneste blomsterbuket, men praktfull. En publikummer griper ordet: Vi har lenge næret bekymring for teatrets fremtid, men fra iften . . . o. s. v. Man har så meget man kunne ha sagt, men bare „takk“, „takk alle sammen“. I kulissen møtes man med bud at Hans Majestet ønsker å hilse på forfatteren.

B. V. Holbæk-Hanssen.

Rosa Asmundsen. Octavia Sperati.

Nogen personlige minner.

Rosa Asmundsen, Octavia Sperati. For nutidens publikum to halvglemte navn. For dem som har sett og fulgt

dem to kjennte og kjære skikkelses, forskjønnet av erindringens clair-obscur.

Rosa Asmundsen — vakker, strålende, smidig — med sangens og lunets gave. Octavia Sperati — klok, varm, rik — som kunstnerinne. Og som personlighet.

Om Rosa Asmundsen har jeg kun faa personlige minner. Om Octavia Sperati desto fler.

Fru Asmundsen var i guttedagene og den første ungdom min favorittkuespillerinne. Og det traff sig så lykkelig at første gang mine egne ord lød til mig fra Den nasjonale Scene var det gjennem hennes munn.

Jeg hadde nylig utgitt min første diktsamling „Ranker“.

Desverre gikk begivenheten temmelig sporløst forbi. Men den hadde i allfall ett resultat. Jeg fikk brev fra fra Asmundsen med anmodning om å skrive en epilog til hennes forestående femogtyveårs-jubilæum.

Jeg var straks fyr og flamme. Og »mine jern begynnte å gløde“ som Knut Hamsun vilde si. Epilogen blev ferdig i en fart og avsendt. Og jeg gikk og ventet i spending.

Så kom der bud om at fra Asmundsen vilde snakke med mig. Og med bankende hjerte fremstillet jeg mig i Jonsvoldsgaten hvor ekteparret Asmundsen bodde. Jeg blev serdeles elskverdig mottatt av fruen som takket hjertelig for epilogen som hun var meget gla for. Wiers-Jenssen hadde til og med sagt at den var „det beste jeg hadde skrevet“.

Jeg kom naturligvis i den syvende himmel og skulde nettop til å trekke mig tilbake da fra Asmundsen sa, lett henkastet, som om *det* var en biting hun kun nevnte for fullstendighets skyld: „Ja — og så tror jeg det er heldigst vi ikke setter forfatterens navn på plakaten“.

Jeg så visst dum ut der jeg stod. En sånn bøtte koldt vann var jeg minst av alt forberedt på.

„Jamen — jeg skriver under navn“, protesterte jeg svakt.

Men fruen holdt på sitt. Jeg kunde jo alltid bagefter la epilogen trykke i avisene. Og da med fullt forfatternavn.

Først på hjemveien gikk det op for mig at dette var jo intet mindre enn et oplagt mistillidsvotum til mitt „fulle forfatternavn“! Og jeg fikk en stram bismak i munnen, — en forsmak på den seregne slags konfekt som teatret ofte byr sine dyrkere. Hvorvidt det var fra Asmundsen selv som nerte denne mistillid til mitt forfatternavn eller den var henne bibragt av ivrige og velvillige sjeler, det fikk jeg aldri opklaret. Men min glede var blitt ganske godt grumset og blev ikke helt klar igjen.

Nå — beneficeaftenen kom. Og fra Asmundsen var vidunderlig. Skjønn var hun å skue — i stort toilette av lyseblå silke og sjelfullt og beveget leste hun epilogen. Og når enden er god er jo allting godt.

Enden blev forresten endda bedre.

Kort tid etter holdt Jakob og Rosa Asmundsen i sitt smukke hjem en fin og stilfull fest til ære for epilogens unge forfatter. Tilstede var mine venner, skuespillerne Thyleholdt og Sandal samt frøknerne Hildur og Agnes Rabe. Og den galante vert holdt på sin hustrus vegne en vakker takke-tale for den lykkelige forfatter.

Senere hadde jeg den ære å skrive epilogen til Rosa Asmundsens avskjedsforestilling, — de siste ord den inn-tagende kunstnerinne sa fra den scene hun hadde prydet i så mange år.

* * *

„Der finnes mer mellom himmel og jord“ o. s. v.

Disse ord må jeg tenke på hver gang jeg minnes den episode jeg her vil fortelle.

Jeg har alltid hørt Jacob og Rosa Asmundsens ekteskap prist som sjeldent harmonisk og lykkelig. De fulgtes også i døden. Han døde i december. Og hun påfølgende januar

En dag i nevnte januar måned traff jeg fra Sperati på gaten. Hun agtet sig op til fra Asmundsen som lå syk.

„Riktig nok har jeg hørt at ingen får komme inn,“ sa fra Sperati „men jeg vil nu forsøke.“

Jeg fulgte henne til Jonsvoldsgaten og gikk utenfor og ventet. Da hun kom ut igjen var hennes ansikt meget al vorlig, ja nesten høitidelig. Og hun sa øieblikkelig, med det samme hun så mig:

„Meidell, — fra Asmundsen kommer til å dø. Det ei jeg sikker på!“

På mitt spørsmål om hvorledes hun kunde være så sikker på det fortalte hun følgende:

Fra Asmundsens pleierske vilde nekte henne adgang til den syke. Men denne hadde hørt hennes stemme og ropte henne inn. Hun fant patienten rolig og klar men i en egen beveget stemning.

„Octavia,“ hadde hun sagt, „inatt har Jakob vært her. Han vilde jeg skulde komme til ham. Han grep mig om armen. — Se her — skall du se.“

Og hun hadde strøket nattdragtensærme op og vist fra Sperati nogen mørke flekker, som etter grepene av en hånd.

Et par dager etter var fra Asmundsen død.

* * *

Mitt første møte med fra Sperati var fullt av redsel. — Og redselen kom av en dårlig samvittighet.

I min bok „Minner fra guttedagene“ har jeg fortalt om Sandals og mitt dukketeater. Våre papirskuespillere skulde ha navn. Og hvad var rimeligere enn å kalle dem op efter koryfæene på „Den nasjonale scene“. „Theater Meisan“ (mitt teater) hadde således både en fra Sperati og en fra Asmundsen, — ja til og med en fra Bøgh.

Nå — dette var jo uskadelig så lenge det var en helt privat affære. Men så fikk jeg den ulyksalige idé at jeg skulle averttere „Theater Meisan“s forestillinger i byens aviser — avvekslende i de forskjellige blade.

Men gamle *frk. Storm* i daværende „Bergensposten“ var en forsiktig dame. Hun vilde ikke ta inn disse mystiske annoncer før hun fikk vite hvorfra de skrev sig. Og så måtte mitt bud røbe annoncørens incognito.

Og dette skulle få fryktelige følger!

Uken etter averterte „Theater Meisan“:

„*Bønn*“. — Drama. Personer: Larsen, gammel håndverker — hr. Koren. Madammen, hans kone — fru Bøgh. Marianne, deres datter — fru Philipsen. Fredrik Høyum, straffet forbryder — hr. Hamilton. Magdalene — fru Sperati.

Så var det en ettermiddag kort etter. Jeg satt lykkelig og uten å ane fare oppe på Sandals kvist i Haukelannssmuget. „Theater Delldal“ (Sandals theater) hadde stor forestilling — minst et av Shakespeares 5 akts mesterverker.

Men plutselig blev forestillingen avbrutt: Der kom bud op om at *fru Sperati* og *skuespiller Bøgh* var nede i butikken og vilde snakke med *Meidell*.

Sandal holdt sig klokkelig iro oppe på kvisten. Men jeg arme synder måtte med skjelvende kner ned trappene og fremstille mig for de to forbitrede kunstnere i den sterkt oplyste butikk hvor *Sandals far* tronte bak disken. Jeg husker ennu hvorledes Bøgh og fru Sperati så på mig som om jeg var et utsluppet galehuslem.

Og så gjorde de mig begripelig — i den smilende Sandal seniors nærvær — at jeg måtte kalle mine papirskue-spillere hvad jeg vilde. Men i forbinnelsen teater var navnene Bøgh og Sperati såpass seregne og velkjentne — iallfall her i Bergen — at jeg gjorde besst i for fremtiden å holde fingrene fra de fatene.

„Theater Meisan“s forestillinger stod alldri mer avertert i bladene.

* * *

Senere førte livet mig ofte sammen med fru Sperati. Og heldigvis under for mig gunstigere forutsetninger. Jeg blev en venn av hennes barn, *Lulli* og *Robert*. Og kom derfor ofte i hennes hjem.

Senere — da Lulli og Robert kom ut — vedblev jeg å komme til deres mor. Og mellom henne og mig opstod der — trots aldersforskjellen — et vennskap som holdt ved like til hennes død.

Fru Sperati var en levende og interessert personlighet. Med stor hengivelse gikk hun op i sin kunst. Men derfor glemte hun ikke livets andre sider.

Hun var belest — hadde literær interesse og innsikt, var desuten opriktig religiøs og hadde et sundt menneskes åpne blikk både for livets komikk og tragikk. Hun hadde sin egen klare mening om dagens og tidens foretelser. Og hun hadde alltid sine meningers mot. Ved siden herav kunde hun være helt inntagende umiddelbar — nesten som et barn.

Jeg husker fra de første bilers tid i Bergen. — Ja — fra den første bils. Bergen hadde virkelig til å begynne med bare een bil. Og når den kom susende opover Torvalmenningen trodde jeg i førstningen minst der var meldt stor brann i byen, slikt opløp blev der. Folk — mest ungdom

naturligvis — stormløp opover torvet og henover Starvhusgaten, hvortil mine kontorvinduer vendte. Jeg blev først rolig da det gikk op for mig at alle disse springende mennesker som skrek og gestikulerte — ikke ropte „Brann, brann!“ men „Bilen, bilen!“

Nå — det varte jo ikke så lenge før der kom flere biler til Bergen og gemyttene fallt til ro.

En dag i totiden kek fru Sperati innom da hun kom fra prøve. Og så fant vi to galninger på at vi skulle *bile* hjem. Vi skulle nemlig i samme retning. Hun til Nygårdsparken. Og jeg til Møhlenpris.

Jeg telefonerte min bestilling. Og kort etter holdt det merkverdige kjøretøi utenfor mine vinduer, hvor fru Sperati og jeg stod bak gardinene og avventet dets ankomst.

Jeg synes ennu jeg kan høre fru Speratis henrykte lille latter da hun fikk øie på „uhyret“. Glade og forventningsfulle som to barn gikk vi ned trappene og steg inn.

Jeg skall si vi følte oss da bilen dreiet runnt konditor Michelsens hjørne og inn i promenadestrøket ved byparken, hvor middagskoncerteren var i full gang.

Ja — det var både fru Speratis og min første biltur.

* * *

Den nasjonale scene skulde gi sin sisste forestilling i det gamle teater. Og det fallt i fru Speratis lodd å frems min avskjedsepilog.

Forestillingsdagen bad hun mig møte sig i teatret i middagsstunnen. Hun vilde lese epilogen fra scenen.

Og så satt jeg da der i parkettet, omgitt av flere av teatrets yngre kunstnerinner. Og fru Sperati trådte frem og begynnte å lese.

Epilogen var ikke kort — og heller ikke lett, med sin stadig skiftende rytme. Henimot slutten famlet fruen litt med nogen linjer. Ellers leste hun både med kraft og patos. Men nervøs som jeg var heftet jeg mig ikke hverken ved kraften eller ved patosen. Men bare ved famlingen. Og da hun var ferdig og hadde forlatt scenen unnslapp der mig følgende ord:

„Men hun kunde den jo ikke!“

Jeg visste fru Sperati ventet mig i damegarderoben. Og så stevnet jeg da dit — fulgt av skuespillerinnenes trupp. De ante nokk at nu vilde der skje noget.

Og der skjedde virkelig også noget.

Diplomatisk begavelse har jeg alldri vært i besittelse av. Hvad hjertet er fullt av må munnen flyte over med.

Fru Sperati stod midt på gulvet i damegarderoben og vendte sig forventningsfull mot mig da jeg arriverte med mitt kvinnelige følge. Og uten å betenke mig buste jeg ut:

Men fru Sperati — De kunde den jo ikke;

Virkningen var ikke hyggelig.

Fru Sperati blev sprutrød. Og jeg glemmer ikke det blikk hun sendte mig. At jeg ikke blev *knust* var et mirakel. Så vendte hun mig ryggen uten å verdige mig et ord. Og jeg fant utgangen fra det gamle teaters damegarderobe.

På hjemveien stod plutselig et gammelt minne levende for mig.

Nicolai Hartwigs danske teaterselskap ga forestillinger i Bergen. Og jeg hadde „begått“ en enakter på rimede aleksandrinske vers, „*En time hos Molière*“ som dette teater

selskap vilde gjøre mig den ære å opføre. Den aldrende og veltjente skuespiller *Louis Petersen* skulde spille Molières hovedrolle.

Jeg blev til sagt til arrangementsprøve. Og med hjertet i halsen og fullstendig blottet for diplomatisk evne møtte jeg frem.

Under prøven merket jeg at Molières,— og stykkets — centrale replikk uten videre var strøket. Det var en lang tirade som inneholdt min tyveårige livsfilosofi.

Jeg grep straks inn og gjorde innsigelse. Men det nyttet ikke. Louis Petersen hadde ikke lyst på den replikken.

Og så sa den unge forfatter til den gamle skuespiller — uten å blunke:

„Ja — når De ikke kann si replikken, så får De naturligvis stryke den!“

Isnende taushet.

Og prøven blev ført tilende under merkbar trykket stemning.

Men „En time hos Molière“ blev alldri opført.

Nå — så galt kunde det jo ikke gå med epiloguen. Det var for sent både for teatret og fra Sperati å gjøre nogen forandring med hensyn til den.

Om kvellen satt jeg da også i parkettet med min gamle venn, *Adolf Blanc*. Og vi konstaterte begge at fra Sperati kunde sin lekse.

Som den gode og kloke kvinne hun var tok hun mig ikke for alvor min mangel på diplomati ille op. I tidens løp skrev jeg flere pro- og epiloger for henne. Sisst til hennes femtiårsjubilæum som skuespillerinne.

* * *

Som bekjent utga fra Sperati to bind erindringer fra teatret.

Hvor levende står hun ikke for mig under utarbeidelsen av disse bøker. Isannhet — hun holdt sin jern glødende.

Rett som det var kom hun op til mig midt i kontortiden for å lese høit for mig. Og mangen kvell når hun var fri teatertjeneste og hadde nogen nye kapitler ferdige kom der bud om at jeg måtte komme og høre. Det var alltid underforstått at jeg skulde spise til aftens hos henne.

Hun begynnte straks å lese. Og vi diskuterte — fra Sperati med lysende øyne og livlige geberder.

På hennes aftensbord var der beständig en eller annen liten, delikat varm rett. Så hendte det uvegerlig at piken satte maten på bordet og sa: „Værsgod.“ — Og like uvegerlig hendte det at fra Sperati totalt overhørte den lokkende kallelse. Og at den varme rett stod i sitt fat og blev kald.

Jo koldere delikatessen blev, desto varmere blev fra Sperati. Tilslett pleiet jeg å våge en liten antydning;

„Fru Sperati — det forekom mig at piken sa...“

Men lenger kom jeg ikke — ialfall ikke med min første protest! Endelig måtte jeg som regel ta bladet fra munnen og si:

„Fru Sperati — maten står og blir kald:“

Så gikk situasjonens alvor op for henne. Og under spøk og latter gikk vi tilbords.

Det var henrivende aftener.

Og den dag da fra Sperati gledestrålende kunde for-

telle mig at hennes første bok var blitt antatt av det ansatte Gyldendalske forlag, ja den dag sprang champagneproppen i villa „Fredrikpris“ i Nygårdsparken.

Jeg hører ennu hennes lykkelige latter idet hun lot proppen smelde over verandaens rekkverk.

* * *

Men fra Sperati kunde ikke bare lese. Hun kunde også høre. Det minnes jeg med takknemmelighet.

Kapelmaster *Harald Heide* som tidligere hadde komponert musikken til mitt drama „*Anna Boleyn*“ anmodet mig om å skrive en eventyrkomedie. Og jeg skrev *Dronningen av Cypern*.

Til grunn for stykket la jeg det gamle, tyske *Griseldissagn*. Og da det var ferdig bad jeg fra Sperati komme op på kontoret en aften for å høre det.

Hun kom villig. Jeg låste alle dører. Hun satte sig godt tilrette i sofahjørnet og jeg begynnte. Jeg hadde den glede at hun var en meget våken tilhørerske.

Alle kjennere av Griseldissagnet vil vite at det er middelalderens ydmyge og tålmodige kvinneideal det behandler og forherliger.

Da jeg var ferdig med oplesningen kom fra Sperati med denne for henne så karakteristiske bemerkning:

„Ja — det er meget vakkert. Men jeg liker nu *opposisjonen* bedre enn *resignasjonen*!“

Da jeg leste den lille vuggevise i begynnelsen av tredje akt sa hun:

„Den vil Heide sette nydelig musikk til!“

Det blev dog ikke Harald Heide men *Sverre Jordan* som senere satte musikk til „*Dronning Bertillas vuggevise*“, en vakker liten melodi som har opnådd stor yndest både hos sangerinner og publikum.

Når man betenker at „Dronningen av Cypern“ er i fire akter og at oplesningen tok sine tre timer, så må man nokk beundre fra Sperati.

Riktig nokk var der „forfriskninger i mellemaktene“. Men allikevel!

Situasjonen hadde jo unektelig også sin tvilsomme side som med litt ond vilje sikkert kunde mistydes.

Der satt vi to innelukket i timevis og forlot først huset henimot midnatt, når gatedøren for lenge siden var låst og lyset slukket i alle trapper og ganger.

Men hverken fra Sperati eller jeg ofret en tanke på slike bagateller.

Vi kom jo like fra eventyrets verden.

* * *

Vinteren 1917—1918 lå fra Sperati syk i sitt hjem i villa Fredrikspris — angrepet av en dødelig sykdom. Jeg besøkte henne regelmessig en gang om uken.

Hun var forunderlig sterk.

Alldri hørte jeg henne klage. Alldri nevnte hun med et ord at sykdommen medførte lidelser, hvad jo enhver som kjenner dens art måtte vite den gjorde.

Bare en eneste gang berørte hun emnet. Men ikke direkte. Kun ved en antydning.

Den elskelige fra *Jenny Jebsen* — en kort tid skue-

spillerinne ved Den nasjonale scene — bodde i en villa ikke langt fra Fredrikspris og besøkte fru Sperati under hennes sykdom. En dag jeg kom hadde fru Jebsen nettop forlatt henne. Og fru Sperati sa:

„Jeg sa til fru Jebsen hun måtte be for mig, at jeg ikke må lide for meget inatt. Bed også De for mig.“

Av en eller annen grunn besøkte jeg fru Sperati dagen etter igjen. Og det første jeg spurte om var hvorledes natten hadde vært.

„Å — jeg har hatt sånn god natt,“ svarte hun med et lyst smil.

Jeg husker en aften jeg gikk utover til henne på hjemvei fra kontoret. Allerede nede i gatedøren blev jeg møtt med den beskjed at fru Sperati var for dårlig til å ta imot nogen. Jeg vilde gå igjen. Men døren deroppe stod halvåpen. Og hun må ha hørt min stemme. For hun ropte: „Meidell skal komme“.

En ettermiddag ikke lenge etter sendte hun bud. Og jeg kom øieblikkelig.

Da jeg kom inn til henne så hun lenge på mig. Og så sa hun:

„Der kommer en av de stille i lannet“.

Vi snakket ikke stort den dagen. Hun lå mest med lukkede øine. Og jeg satt taus på en stol ved sengen. Plutselig böiet hun sig fremover, kysset mig på pannen og sa:

„Av alle som er kommet i mitt hus er De en av dem jeg har satt mest pris på.“

Sterkt beveget satt jeg der uten å finne ord til svar. Hun sa heller ikke mer men lå ubevegelig. Utenfor på verandaen og i parkens bladløse trær kvidret småfuglene. Det hørtes sterkt, nesten påtrengende i den dype stillhet i sykeværelset.

Ganske umotiveret sa jeg så:

„Hører De fuglene? — Nu kommer våren“.

Og hun svarte med disse uforglemelige ord:

„For mig blir det en annen vår!“

Neste gang jeg kom til Fredrikspris traff jeg ikke fru Sperati.

Hun var samme dag bragt op på Haukeland sykhus.

Jeg visste hvad det betød.

Lenge stod jeg derutenfor i parken og stirret op mot de mørke vinduer.

En merkelig sammensatt følelse fyllte mig. En følelse av sorg. Av savn. Og av — misunnelse! Misunnelse over at hun var nådd *så langt*.

* * *

Tilslutt vil jeg her avtrykke det minnedikt jeg skrev over henne og som blev offentliggjort på hennes begravelsesdag:

Jeg så henne midt i livets vrimmel.

Et menneske var hun. Med mot til å kjempe, men også med milde ord til å dempe.

For der var stjerner på hennes himmel.

Hun hadde hjemme i livet.

Jeg så henne rank og lys i sitt virke.

En kunstner var hun. Med hjerte og lune hun ristet så mangen uslettelig rune.

For henne var kunsten høi som en kirke.

Hun hadde hjemme derinne.

Sisst så jeg henne av lenker tyget.

I korsets skygge. Dog langt i det fjerne selv nu hennes himmel hadde sin stjerne.

Mot den hun stirret og smilte forynget.

Også der hadde hun hjemme.

Hjalmar Meidell.

A.S „SALTIMPORT“ BERGEN

TELADR.: „SALTIMPORT“ - RIKSTELEFON 0813

Importerer alle sorter salt til fisk og sild i direkte
skibsladninger til hele Norge

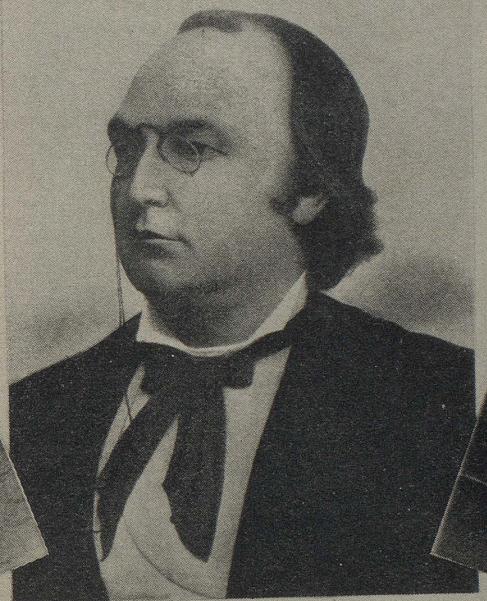

Øverst: Rosa Asmundsen i „Halvdelen hver“. Albert Bøgh i „Svend Dyrings Hus“. Fredrikke Nielsen. I midten: Det gamle Theater.
Nederst: Kolbjørn Buøen* i „Mellem slagene“. Chr. Kavli i „Den gjerrige“. Nicolai Halvorsen i „Kongsemnene“.

* Ved en feiltagelse er bildet av Kolbjørn Buøen som Kong Sverre i „Mellem slagene“ kommet på første billede side istedenfor blandt kunstnerne på det nye teater.

Øverst: Lars Michelsen i „Kalifen på eventyr“. Charlotte Hansen i „Orfeus i underverdenen“. Anna Paulsen i „Kong Renés datter. Bernt Johannessen i „Kongsemnene“. I midten: Fredrik Garmann i „Røverne“. Plakat til D. N. S. åbningsforestilling i 1876. Octavia Sperati i „Den forvandlede brudgom“. Nederst: Inga Olsen i „Ruy Blas“. Bernt Schanche. Adeleide Johannessen.

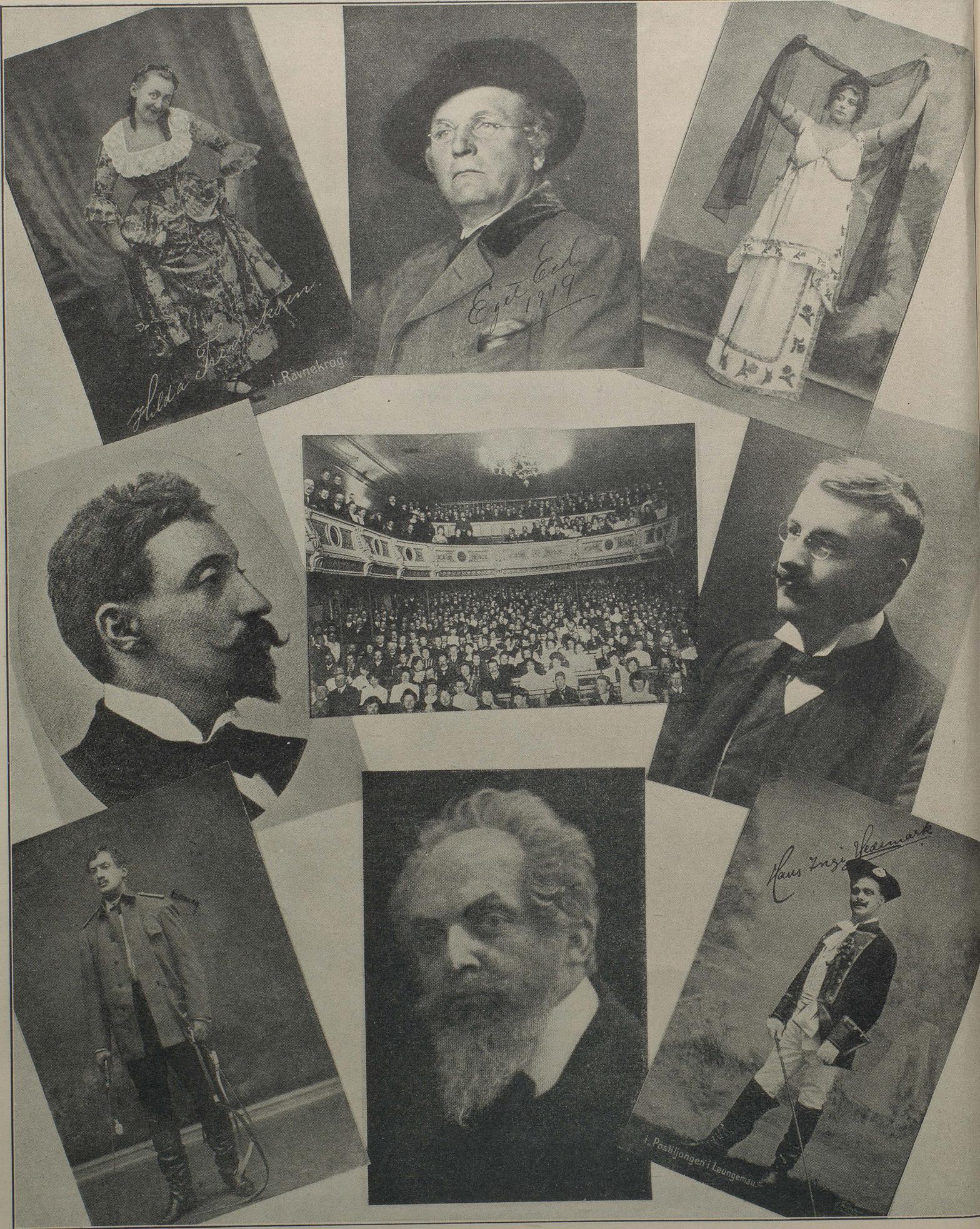
Øverst: Sofie Reimers. Johanne Voss i „Magdalene“. I midten: Johanne Dybwad i „En liten heks“. Nils Wichstrøm. Didi Heiberg i „Aksel og Valborg“. Nederst: Anna og Kalle Løchen i „Hamlet“. Michael Krohn, Signe Grieg og Sigurd Asmundsen i „Jean de France“. Olav Voss.

Øverst: Severin Roald i „Aksel og Valborg“. Mathias Juell. Lilli Sperati i „Kulhandlerne“. Julie Lampe i „Rasjonelt fjøsstell“. I midten: Gunnar Heiberg. John Grieg. Johan Bøgh. Nederst: Agnethe Schibsted-Hansson og Jenny Stange i „Vasantasena“. Rolletegninger av Bernt Johannessen. Marie Irgens Hansen i „Alt for fedrelandet“.

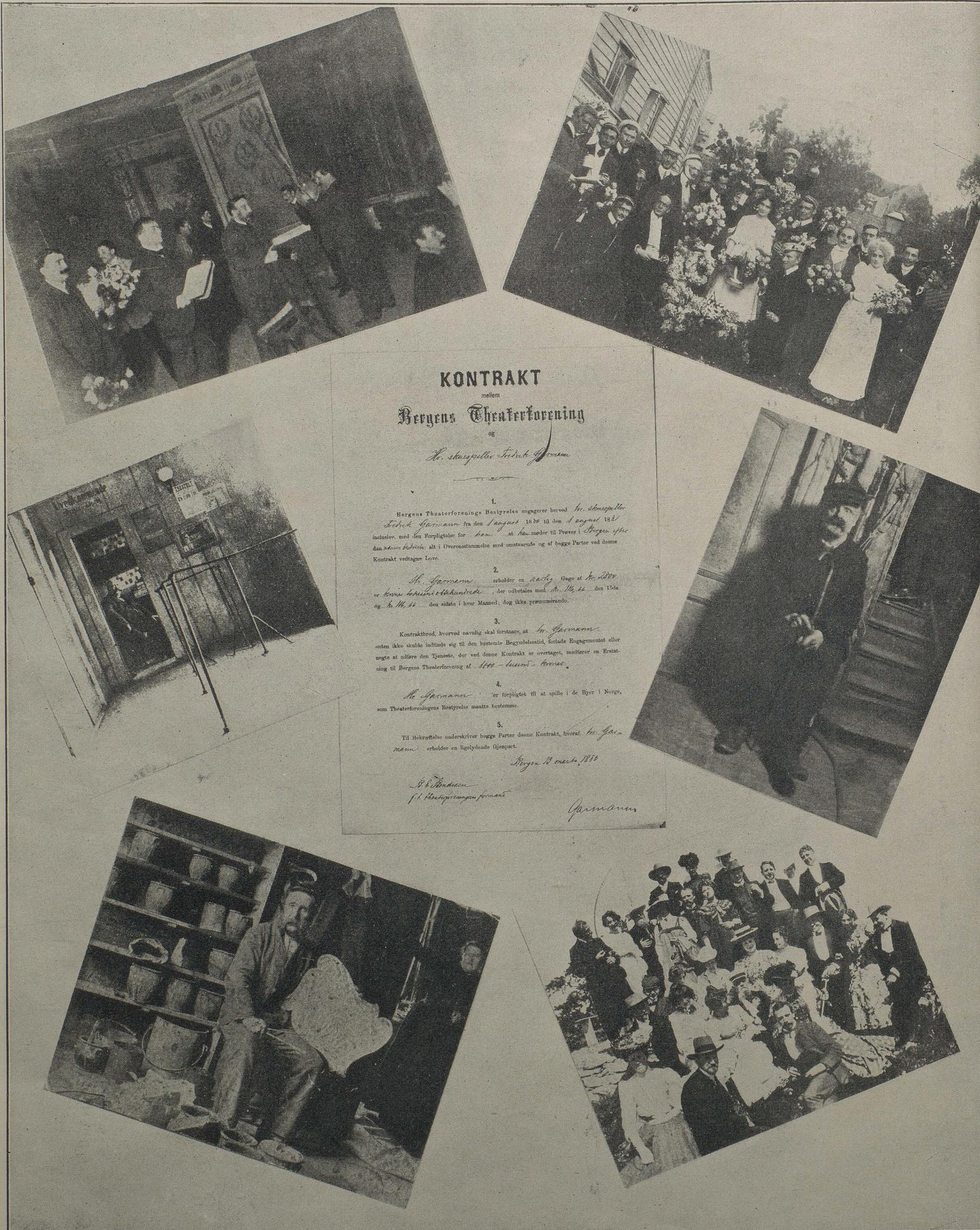
Øverst: Rasmus Rasmussen i „De unges forbund“. Ingolf Schanche i „En liten heks“. Elsa Krohn i „Aprilsnarrene“. I midten: Hans Aanrud. Jacob Asmundsen. Otto Valseth. Nederst: Jens Hetland i „Mariannes kapriser“. Irgens Hansen. Halfdan Christensen i „Gengangeren“.

Øverst: Hilda Fredriksen i „Ravnekrog“. Egil Eide i „En Folkefiende“. Natalia Hansen i „Den skjønne Helene“. I midten: Sceneinstruktør Henrik Jæger. Premiereaften i Det gamle Theater 1906. Teaterchef Anton Heiberg. Nederst: Henning Eriksen i „Tappenstrek“. Stub Wiber i „Johan Ulfstjerne“. Hans Hedemark i „Postiljongen i Laungemau“.

Øverst: Anna Ivarson i „Væverne“. Gruppe fra Albert Bøghs hjem. Dore Lavik i „Ved rigets port“. I midten: Ingeborg Rasmussen. David Knudsen i „Kean“. Wiers-Jenssen i „La Boheme“. Nederst: Margido Samuelsen i „Hertuginden av Burgund“. Kristine Døvle i „John Gabriel Borkmann“.

Øverst: Mellemakt. Signe Dannings avskjed i Heidelberg. I midten: Det gamle teaters billettkontor. Fr. Garmanns kontrakt. Julius Wiers som scenevakt. Nederst: Malerverkstedet. Skuespillernes besøk på Lysøen hos Ole Bulls datter.

Teaterchefer i Det nye teater:
Olaf Hansson. Ludvig Bergh. Ths. Thomassen. Karl Bergmann.

Christian Sandal.

Hvad vilde skuespillerne
være, og hvorfor, dersom
de ikke lenger kunde
være skuespillere.

William Ivarson.

Det er så dårlige tider for skuespillerne nu, at de sandelig er nødt til å begynne å tenke på hvad de skal ta sig til dersom de skulle komme ut av sitt fag.

Dette gjelder naturligvis ikke skuespillerne i Bergen, for her er jo teaterforholdene så blomstrende som aldri før, så det er ikke tale om at nogen kan bli arbeidsløse her på berget i det faget. Men det er allikevel bedre å være fore var enn etter snar.

Vi har derfor spurt skuespillerne hvad de vilde være, og hvorfor dersom de ikke lenger kunde være skuespillere.

Med utgangspunkt i den aktuelle situasjon, svarer Christian Sandal:

Teaterkritiker! Fordi han har all den forståelse og viden, som vi så komplett mangler.

Christian Sandal.

*

Torborg Schønberg har høstet sågne strålende erfaringer som chef for innsamlingskomiteen til teaterlotteriet at hun svarer:

Teaterlotterikomedame, fordi det er så kjekt å møte så mange hyggelige og snilde mennesker og få så mange skjonne gaver.

Torborg Schønberg.

*

Doris Johannessen svarer kort og godt:

Røde kors søster.

*

Doris Johannessen.

Lilli Abel vil gå Christian Sandal i næringen, hun svarer:
Teaterkritiker. For det er her virkelig behov for.

Lilli Abel.

*

William Ivarson stirr tydeligvis med skatten. De snilde øinene hans blir næsten ondskapsfulle da han svarer:

Ligningschef. Da skulde jeg . . . Ja, det skulde jeg nettop det.

William Ivarson.

*

Tove Tellbach er klædelig beskjeden. Hun svarer:

Egentlig er jeg jo ikke skuespillerinne endnu — men når jeg blir det — tanken er jo tollfri — kan jeg sikkert ikke tenke mig noe annet.

Tove Tellbach.

*

Rolf Christensen svarer:

Jeg skulde ønske jeg var en jævli god karrikaturtegner, fordi jeg synes at næst min egen kunstart, finnes der ingen som fordrer en finere artistisk sans og en bedre anledning til å skildre mennesker av idag.

Rolf Christensen.

*

Torborg Schønberg.

Magda Blanc.

Doris Johannessen.

Rolf Christensen.

Sverre Næss.

Balthazar Bergh.

Fru Ekeby er lyrisk:

*Hvad jeg vilde være hvis jeg ikke var hvad jeg er:
En førsteklasses kokke, men ikke stor og svær.
Hvorfor? Jo for veien til hans hjerte som bekjent
går gjennem maven, vel å merke hvis maten er patent.
Jeg elsker jo i scenens lys å spille gode roller,
men i mange'en av disse vil jeg heller lage boller.*

Aagot Ekeby.

*Fordi jeg elsker alt i naturen. Solen, himmelen, de høie fjellene,
de grønne markene, skogen, lyngen og blomstene.*

Og fordi jeg elsker alle dyr.

Sverre Næss.

*

Balthazar Bergh vil ikke finne sig i at noen rører ved hans sirkler og svarer derfor:

Efter å ha prøvet nær sagt alt, vil jeg ikke være annet enn skuespiller.

Balthazar Bergh.

*

Magda Blanc svarer:

*Da vilde jeg være ustyrteg rik på gods og gull. For det første
for å hjelpe teatret som lider offentlig, og for det annet for å hjelpe
alle dem som lider i stilhet.*

Magda Blanc.

*

Sverre Næss er naturelsker:

*Av alle de spørsmål De kan stille til en scenekunstner, er vel dette
et av de vanskeligste å besvare.*

*Jeg skulle tro at de fleste av oss som har vært bunnet til teatret
i en årekke, igrunnen ingenting kan. I allfall ikke noe som vi kunde
opprettholde livet med inntekten av. Jeg tillater mig imidlertid å besvare
spørsmålet som om det hadde vært formet som: Hvad hadde De lyst
til å være . . Gårdbruker eller fjellbonde.*

Mellem linjene i svarene — der hvor det ikke sies like ut — kan
en lese at skuespillerne våre ikke vil være annet enn skuespillere. Tiltross
for slitet og vanskelighetene, tiltross for liten forståelse hos publikum og
tiltross for de spesielle ting som gjør det mindre interessant å arbeide
ved et teater i en liten by, har skuespillerne en dyp kjærlighet til sitt fag.

Og denne dype kjærlighet har scenekunstnerne i Bergen alltid hatt.
Derfor er det — blandt annet — at Bergen har vært arnestedet for så
mange av landets første skuespillere og skuespillerinner.

Lilli Abel.

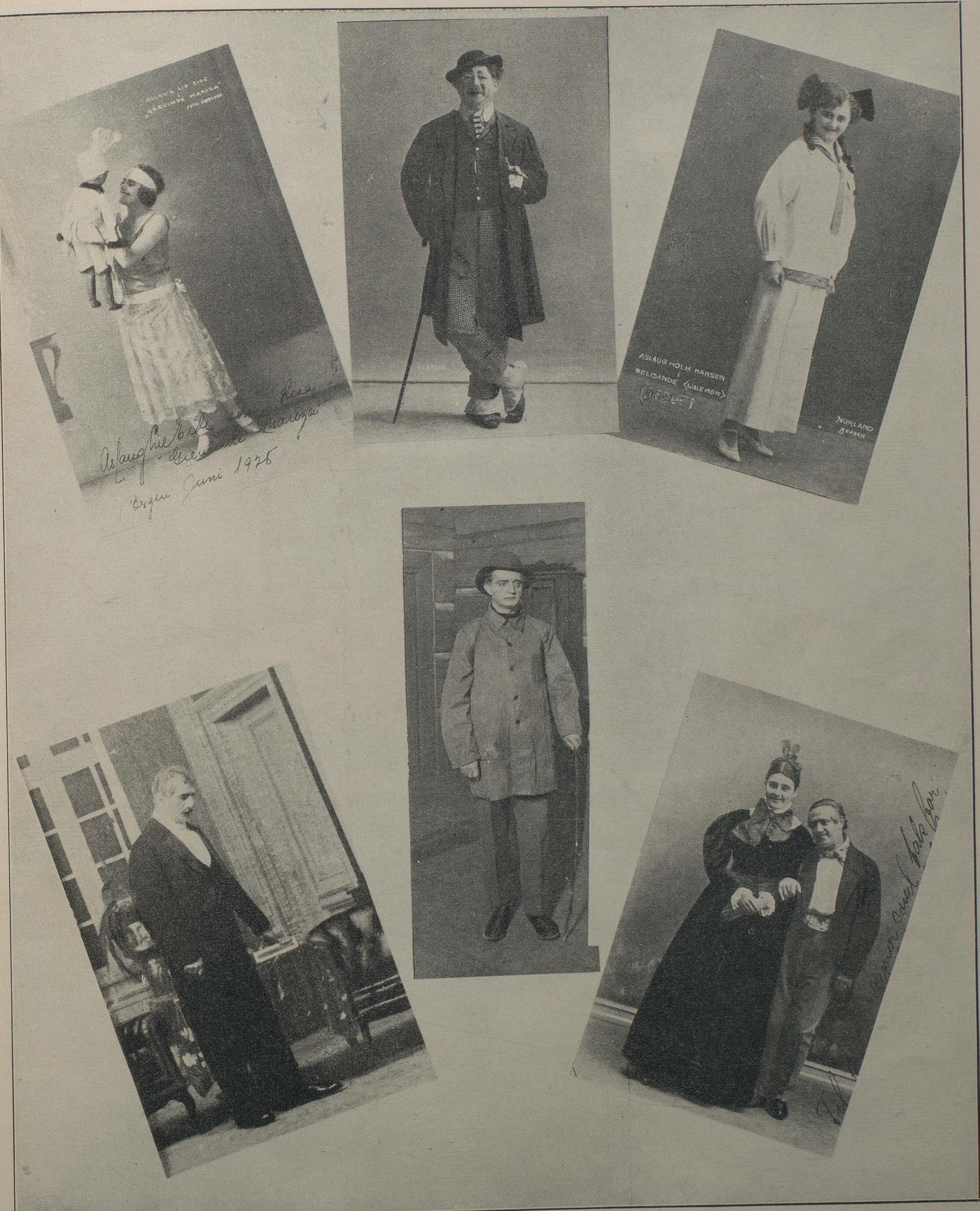
Aagot Ekeby.

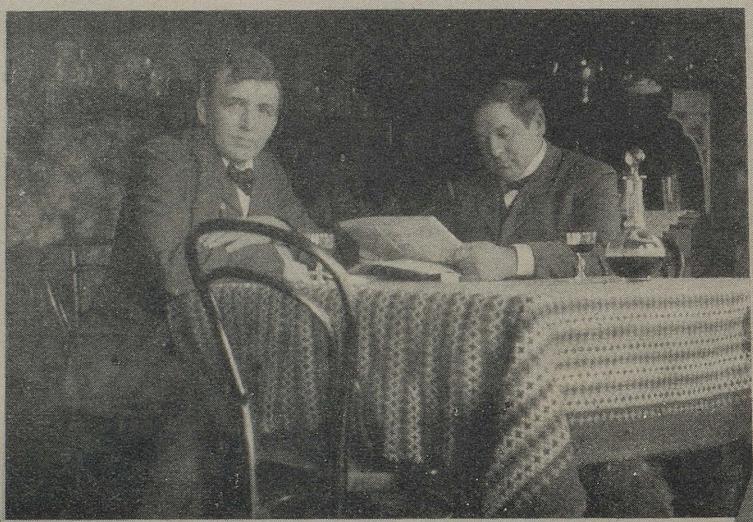
Tove Tellbach.

Øverst: Halvard Hoff i „Kong Christiern og Dyveke“. Magda Blanc i „Medusa“. Ludv. Bergh i „Røverne“. I midten: Astri Gulbranson og Alf Zetterholm i „Taifun“. Plakat fra første åpningsforestilling på det nye teater. Thorleif Lund i „Den glade enke“. Nederst: Henrik Børseth som Gerdt i „Haabet“.

Øverst: Aslaug Lie-Eide i „Grevinde Mariza“. William Ivarson i »33 333«. Aslaug Holm Hansen i »Melisande«. Nederst: Johan Hauge i »Jarlshus«. Karl Bergmann i »Kjærlighedens Tragedie. »Magda Blanc og Rasmus Rasmussen i »Erotik«

Øverst: Doris Johannessen i „Kong Christian og Dyveke“. Lilli Abel i „Storregjøring“. Mary Koren-Wiberg i „Pygmalion“. I midten: Hos Sørensen: Tobias Sørensen og Lorentz Thyholdt. Nederst: Kirsten Aas i „Flagermusen“. Leif Larsen i „Ingemår Kvist“. Ella Lie i „Ungdom“.

Øverst: Rolf Christensen i „Jomfruburet“. Sverre Dahl i „Kassamangel“. Grace Grung i „Lea“. Ada Egede-Nissen i „Ungkarens datter“. I midten: Solveig Engelsgaard i „Guldkalven“. Per Schröder Nielsen, Magda Blanc, Ella Lie i „Den hellige flamme“. Alfred Helgeby i „Fra diavolo“. Nederst: Hjalmar Fries i „Per Gynt“. Odd Frog, Tore Segelcke, Astri Skavlan, Lasse Segelcke i „En Sommernatsdrøm“. Aagot Ekeby i „Vinternat“.

Øverst: Kirsten Heiberg i „Den uskikkelige prinsesse“. Frithjof Fearnley i „Et lite uheld“. Ragnhild Sivertsen og Erling Dahl i „Lars Anders og Jan Anders“. I midten: Tore Segelcke i „Han som faar ørefikene“. Gruppe fra „Fossegrimen“. Torborg Schønberg i „Bruden“. Nederst: Synnøve Gleditsch, Gunnar Tolnæs, Norma Balean og Per Schrøder Nilsen i „En uekte far“.

Øverst: Hans Jac. Nilsen i »Den store barnedåpen«. Samtige optredende i »Den politiske Kandestøber«, Holberg-jubileet 26. september 1922.
 Trygve Larsen »Therese Raquin«. I midten: Lorentz Thyholdt i »Jan Herwitz«. Thomas Thomassen i »Topaze«. Alf Zetterholm i Clamer Eberhard.

Nederst: Tobias Sørensen i »Baldevins bryllup«. Ella Stray i »Milepele«.

Øverst: Fritzi Koht og Børseth Rasmussen i „Ungen“. Oscar Egede-Nissen i „Hamlet“. Randi Lindtner Næss og Øyvind Øien i „Troll kan temmes“. Victor Ivarson i „Tre smaa piker“. I midten: Halvard Hoff, Sverre Dahl, Alfred Helgeby, Mowinckel-Nilsen, Erna Nicolaysen, Grace Grung, Doris Johannessen og Ella Stray. Nederst: Conrad Arnesen i „Troll kan temmes“. Andreas Aabel i „Troll kan temmes“. Lill Egede-Nissen i „Selv i tider som disse“.

Øverst: Tove Telbach i „Døden og Kjærligheten“. Klara Dahl i „Mordet i tredje etasje“. Else Heiberg i „Ti minutter alibi“. I midten: Wilhelm Rosendahl i „Pigernes Alfred“. Scene fra „Himmeluret“: Frithjof Fearnley, Sverre Næss, Kolbjørn Buøen, Rolf Christensen, William Ivarson, Martin Linge, Bjarne Koht i „Ishavsfolk“. Nederst: På turné: William Ivarson, Tore Segelcke, Marta Ivarson, Hjalmar Friis, Hans Jacob Nilsen, Magda Blanc, Aagot Ekeby.

Øverst: Det nye teater ved D. N. S. 50-års jubileum. I midten: *Balthazar Bergh* i »Tante Ulrikke«. En lese- og arrangementsprøve.
Sverre Næss i »Dødsdansen«. Nederst: *Kolbjørn Buøen* i »Topaze«, *Borghild Lyche* i »Søn og Far«.

Kapellmestre 1876—1933.

Øverst: Albert Dahl, Emil Kortoe, Johan Halvorsen. I midten: Chr. Danning, Harald Heide, Chr. Thaulow.
Nederst: Joh. Ludw. Mowinckel, jr., Evald Niegisch, Sverre Jordan.

Mary Koren-Wiberg.

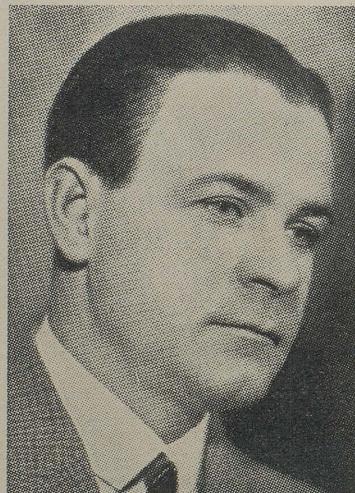
Norma Balean.

Ella Lie.

Klara Dahl.

Konrad Arnesen.

Lill Egede Nissen.

Else Heiberg.

Randi Lindtner Næss.

Borghild Lyche.

Sverre Dahl.

Kolbjørn Buøen.

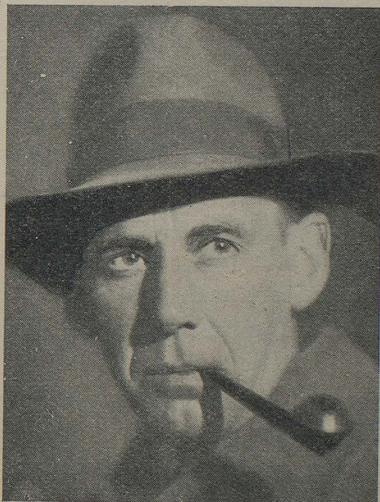
Leif Larsen.

Oscar Egede Nissen.

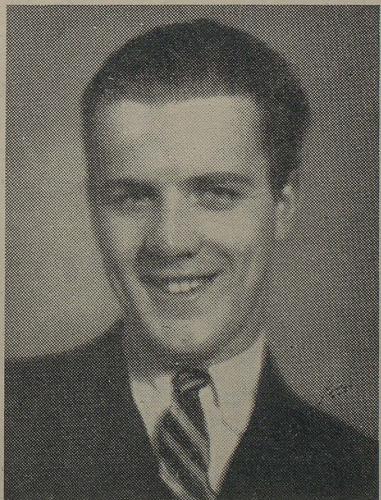
Andreas Aabel.

Bjarne Koht.

Øivind Øien.

Christian Breyholtz.

Børseth Rasmussen.

Med Den nationale Scenes kunstnere på Lysøen i 1906.

Ole Bulls datter, fru Olea Bull Vaughan, tilbragte mange somre i Norge. Hun kom gjerne fra Amerika tidlig om våren, blev nogen dage i Bergen, og reiste så ut på sin fars deilige landsted, Lysøen, hvor hun nøt sommerens gleder inntil dagene ble korte og løvet gulnet. Så reiste hun tilbake igjen til Amerika, hvor hun var født og hadde sitt hjem gjennem mange år.

Jeg hadde møtt henne hos hennes fars venn, tollskriver John Lund en syttende mai. Denne middagsstund etter prosesjonens opløsning var alltid dagens festligste stund. Der kom hans venner og kjente sammen til et stykke smørrebrød og et glass øl, og når man var ferdig med det blev der servert champagne. Da var ordet fritt, talene og sangene runget fra gamle og unge.

En dag i juni 1906 kom hun og sa, at hun vilde samle om sig på Lysøen dem som stod de idéer nær, hennes far omfattet med den største interesse — skuespillere, musikere og målmenn. Jeg hørte ikke egentlig til nogen av disse kategorier, men hun vilde også gjerne se min hustru og mig ved denne leilighet. Jeg hadde ved en slik 17. mai-stund imponert henne ved midt i første vers av „Ja vi elsker“ og senere „Jeg tok min nystemte“ å sette mig til klaveret og slå inn i den toneart man sang. Jeg syntes ikke det var nogen farlig kunst, men det hadde som sagt imponert den store violinists datter.

Søndag den 10. juni om morgenen var en broget skare samlet på Holbergsbryggen, hvor et dampskib var reservert for fru Vaughans gjester, og i det vidunderligste sommerveir drog båten ut på fjorden, gjennem leden og kom ut på formiddagen til Lysøen, hvor vår vertinne møtte oss sammen med en del av hennes gjester som hadde fulgt toget til Søfteland.

Dette hefte bringer også et billede fra denne tur. Det ble tatt av Frithjof Sundt på en tur op til utsiktstårnet om formiddagen. Adskillige av dem som var med er nu døde som fru Vaughan selv. — John Lund, Octavia Sperati, Chr. Danning, Torgrim Castberg, Tobias Sørensen, Lorentz Thyholdt, malerne Olav Rusti og Astor Hansen, redaktør Lavik, kontorchef Edv. G. Johannessen og måske flere.

Vi gikk på de veier Ole Bull hadde oparbeidet rundt på øen og var inne i en hule, hvor han en og annen gang hadde spilt for sine gjester. Det inspirerte David Knudsen til en høistemt tale, som John Lund imidlertid fandt for spøkefull. Der var en sterk resonans inne i fjellet, som Ole Bull hadde særlig glæde av å høre.

Ved middagen i Ole Bulls spisestue var det meget livlig, god mat og især god vin løste tungebåndet. John Lund som på fru Vaughans vegne fungerte som vert var aldri lykkeligere enn ved slike leiligheter. Han holdt taler for Ole Bulls minne, for teatret og for målsaken, for vertinnen og for kunsten i det hele tatt.

Han vilde gjerne hatt en sang til teatrets kunstnere men

forklarte mig, at han var kommet helt ut av vanen med å skrive vers. Han hadde imidlertid trykket op den gamle sang han i unge år hadde skrevet til Ole Bull, da han som vanlig kom til Norge til den 17. mai. Jeg var imidlertid ennu dengang „i vanen“ og skrev en vise til skuespillerne, som her passende kan refereres:

Kunstnere fra moderscenen

Ole Bull bar frem,
vær velkommen, når vi møtes
i hans sommerhjem!
Hvad han drømte, hvad han tenkte,
hvor hans ildhu så,
under kamp så glad I skjenkte
oss å vokse på.

Når han lagde med sin bue
verden for sin fot,
brønte der en hellig lue
i ham der han stod.
Landet med de tusen hytter
på den magre jord,
hvisker til hver den som lytter
fagre lengselsord.

Og de lærte ham, at hjemme
av en fattig muld
friske skudd i dagen fremme
ventet solens gull.
Og han pløjet, og han sådde
spredte solskinnsdryss,
så at blomst og frukter nådde
dagens fulle lys.

I som står bak scenens rampe
i hans gamle hall,
glad I kjemper eders kampe
fylt av eders kall.
Om I skuffes i jer streben,
om I seiren når,
fullt er hjertet når fra leben
dikterordet går.

Når i somrens rike glede
her I samles kan,
hell for kunsten — gid den sprede
lys til folk og land!
Alle I fra moderscenen
Ole Bull bar frem,
vær velkommen til vårt møte
i hans sommerhjem.

Visen var ikke signeret, men jeg tror nok man skjønte, hvem forfatteren var. William Ivarson, som vi alle vet kan turnere ordet til en munter tale, sa på en spøkefull bemerkning av mig: „De skal få nogen ord, De også!“ Hvor på han holdt en meget morsom, bevinget tale for teateranmelderen og overførte skålen til mig. Jeg husker nu ikke nettop hans gyldne ord; men jeg minnes godt, at Sophus Dahl ropte til ham: „Å, du skulde gitt dem kraftig inn, William!“.

Det er bare i avisene jeg har stått scenen nær. Privat har jeg hatt overmåte lite med skuespillere å gjøre. Ved denne leilighet hadde jeg mange små passiarer med de fleste av dem. Fru Sperati hadde ganske visst „en skinke salt“ med mig; men det merket jeg ikke, jeg fikk tvertimot inntrykk av at vi kom godt ut av det sammen.

Jeg fikk to av damene — fru Emma Dekke og fru Anna Ivarson — til å danse vals, da jeg skulle forsøke å spille „An der schønen blauen Donau“ på et av de to flygler som stod i den store salong. De var begge skrekkelig ustemet, så dansen blev større nydelse enn musikken. Damene danset aldeles nydelig. Og John Lund, som var en habil sanger, foredrog til fru Dekkes akkompagnement Toreadorensang av „Carmen“.

I en herlig sommernattsstemning tok vi inn til byen. Sjøen var blank og det var ikke et vift av vind; selskapet var også stille; men jeg tror at alle som hadde vært med og som ennu lever har bevaret minnet om en deilig dag, rik på skjønne inntrykk.

A. P.

Henrik Wergeland til „Tiedemanns Tobak“

Skrevet paa Riksarkivets Protokol efter Mot-
tagelsen av et behagelig Budskap:

Tiedemanns fine Bløg
 Sommerkvalens Tryllesaage
 over Eng, som
 hvori Alfer skulle lege,
 Feer, som for længe vaage
 over Seng, holde alt til Morgnen Bal!
 - Tiedemanns Petum!
 Tiedemanns Petum!
 I dens lyse Skyer soommie
 Sylfer og Sylfider omme,
 Englehoder kusindal.

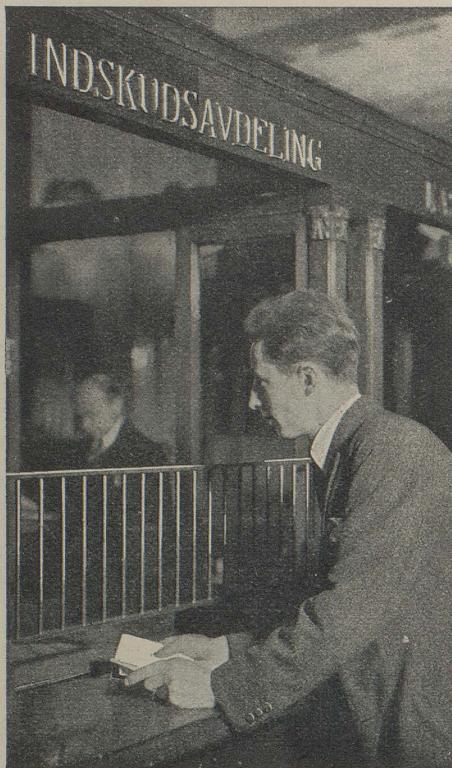
Henrik Wergeland

Snak med denne fine, blege
 Sommerkvalens Tryllesaage
 over Eng, hvori Alfer skulle lege,
 Feer, som for længe vaage
 over Seng, holde alt til Morgnen Bal!
 - Tiedemanns Petum!
 Tiedemanns Petum!
 I dens lyse Skyer soommie
 Sylfer og Sylfider omme,
 Englehoder kusindal.

Liderne skiffer og Smiaken med dem. Haddé
 Wergeland levet nu, vilde han ha besungef
 Tiedemanns „Garter Mixture“ eller „Medina
 Cigareffer“ i likesaa svulmende Vers.

FRA 1778 TIL IDAG — DET BESTE AV DET BESTE

KUNSTEN Å SPARE

består i regelmessig å legge
litt av det en tjener tilside.

Settes pengene i banken vil kapitalen øke foruten ved de regelmessige innskudd også med de renter som tillegges kapitalen ved hvert års utgang.

Hvis der månedlig innsettes kr. 20 vil kapitalen med renter og rentesrenter i løpet av 25 år etter en gjennomsnittsrente av 4% p. å. utgjøre ca. kr. 10.200.oo.

●

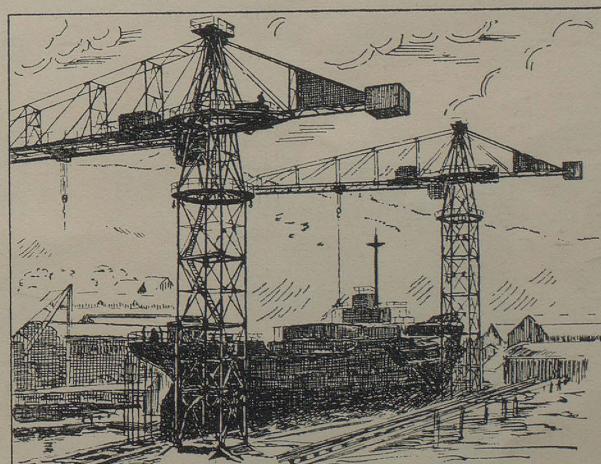
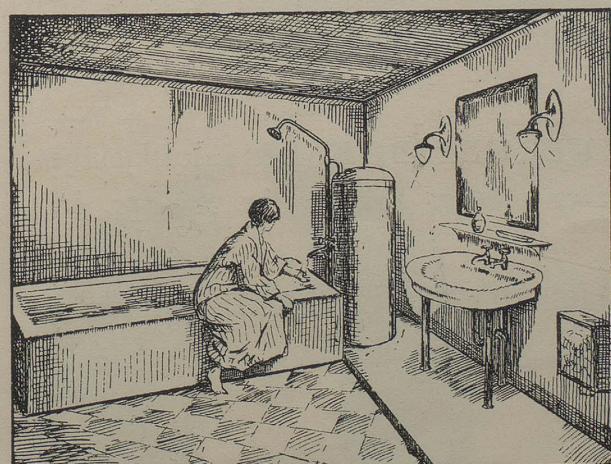
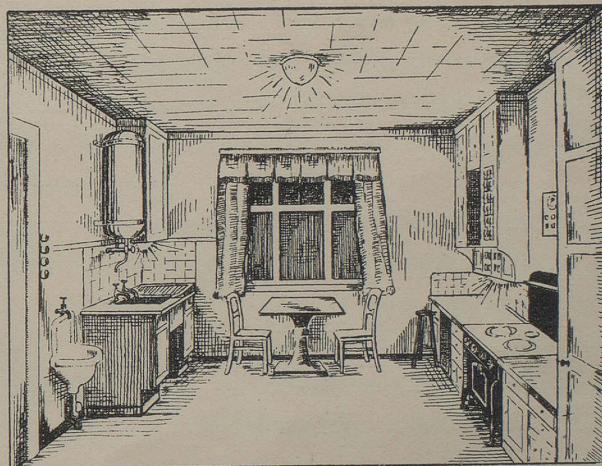
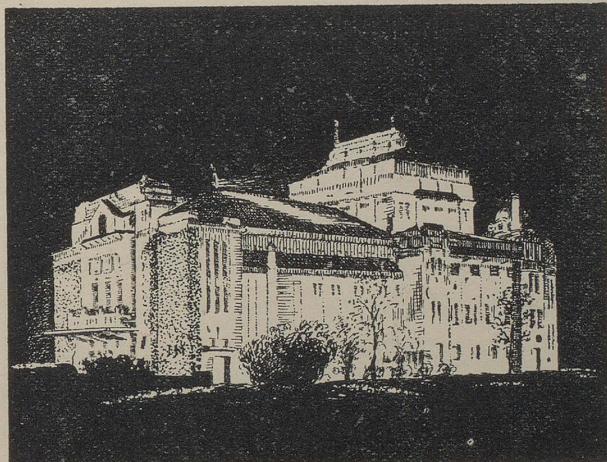
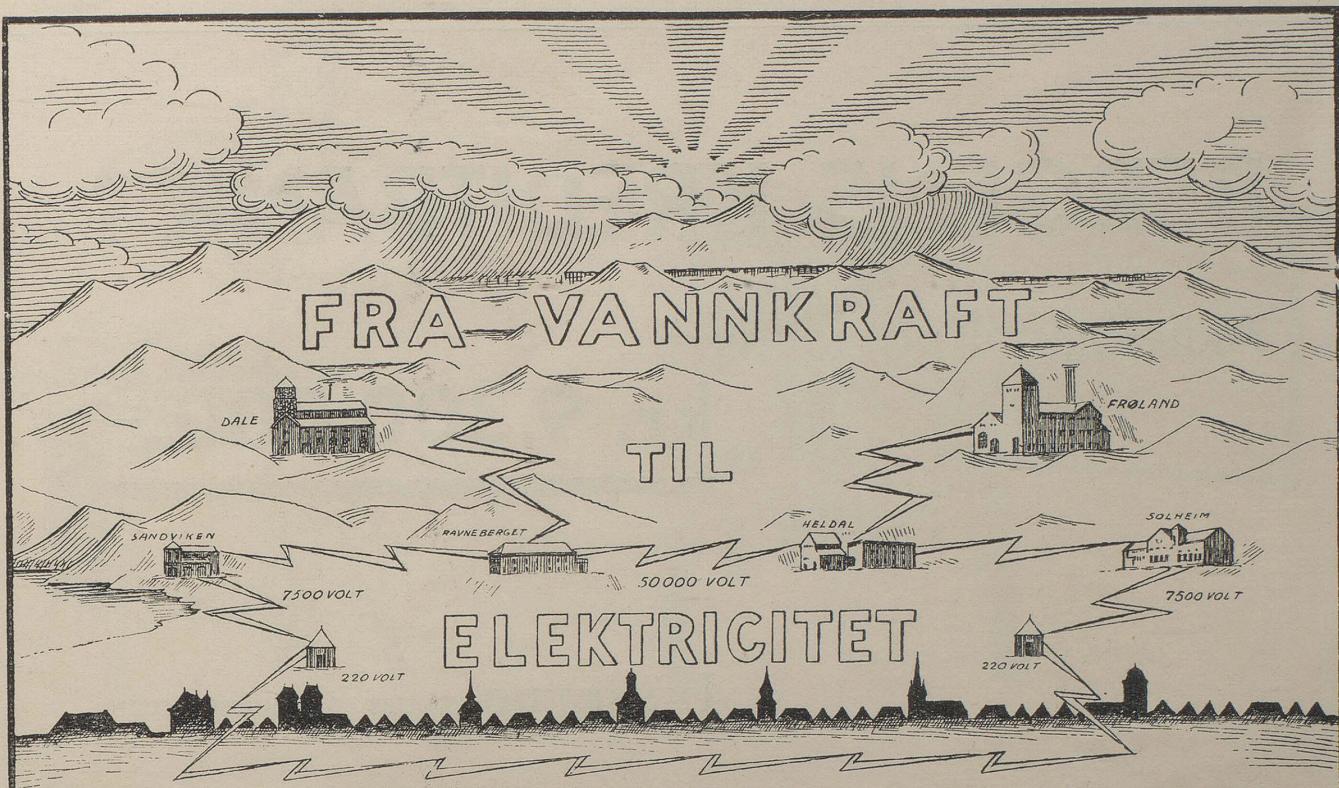
SPAREKONTI åpnes på vanlige sparevilkår og
på 6 måneders opsigelse.

BERGENS PRIVATBANK

BERGEN - OSLO - HAUGESUND

KAPITAL KRONER 25.500.000.00

OPRETTET
1855

ALT ELEKTRISK

Bergens Elektricitetsverk

3

BERGENS KREDITBANK A S

Aktiekapital og fonds

kr. 9.300.000.—

INNSKUDD mottas til høieste rente.

UTENLANDSK VALUTA kjøpes og selges.

REMBURSER åpnes i alle verdensdele.

INKASSO utføres på inn- og utland.

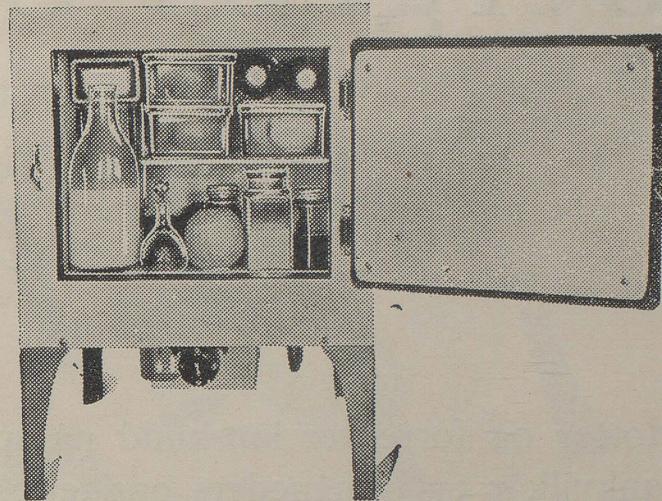
PANTELÅN i byeiendomme bevilges.

VERDIPAPIRER og andre formues-gjenstande mottas til forvaltning.

SIKKERHETSBOXER i forskjellige størrelser uteies. Leie fra kr. 5.— pr. år.

OBLIGASJONER og AKTIER omsettes ved egen fondsavdeling.

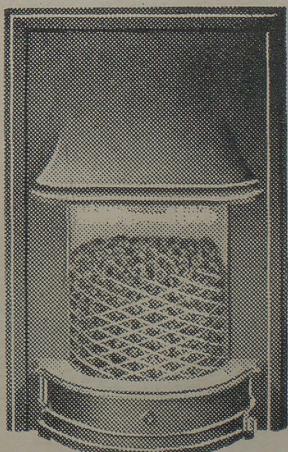
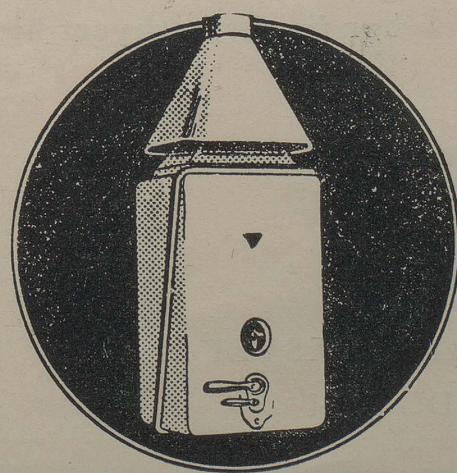
Utfører forøvrig alle alm. bankforretninger

Den nationale Scene er byens kjeledegge og ikke uten grunn. Der fremvises god kunst, og når nu julen stunder til får vi den årlige eventyrtromedie; men ikke bare på teatret har vi eventyr. — Som et eventyr er også gassindustriens kolossale utvikling. Den har bl.a. medført at husmoren på en økonomisk og tidsbesparende måte kan tilberede maten slik at næringsverdiene bevares i størst mulig utstrekning.

Før i tiden var der ofte ulemper forbundet med å anvende gass, idet hverken gassen eller apparatene var fullkomne. Ennu kan man opleve å høre skrøner om gassens uheldige innflydelse både i den ene og den annen retning, men faktum er dog at intet opvarmningsmiddel idag er så fullkommennt i alle henseender som nettopp gassen. Teknikkens eventyrlige utvikling har ført med sig at ulempene er borteliminert, og moderne gassapparater og gasskomfyre overgår nutildags alle andre kjøkkenapparater i soliditet og i vakkert utseende.

Tidens løsen for kjøkkenet er veltillaget mat, økonomisk tilberedt. Dette opnåes ved å anvende moderne gassapparater.

Bergens Sparebank

OPRETTET 1823

Forvaltningskapital ca. kr. 150 000 000.oo

Mottar og forrenter innskudd på sparebankvilkår og 6/måneders opsigelse.

Mottar til forvaltning pantobligasjoner og andre verdipapirer.

Innkasserer checks, kupons og trekksedler

Bevilger pantelån, vekselobligasjonslån, kassakredit- og depositolån, diskonterer såvel innenbys som utenbys veksler.

Hjemmesparebøsser

utlånes gatis mot første-innskudd av kr. 5.00.

SPAREBØSSEN
bør finnes i ethvert hjem.

F I L I A L E R :

LAKSEVÅG

SOLHEIMSGT. 56 b

NYE SANDVIKSVEI 73

STRANDGT. 81

til fest og til hverdags

De får de riktige kjoler til alle
anledninger hos Sundt.

Elegante selskapskjoler i de
moderne silkestoffer, og fikse,
billige kjoler til daglig bruk.

Vår kjoleavdeling har alltid godt
utvalg av hjemførte kjoler og fra
egne systuer.

følg moten med - - - - -

Sundt

A/S SUNDT & CO. STRANDGATEN 59 – 69 OG SUNDTSGATEN

A S BERGENS SKILLINGSBANK

OPRETTET 1857

Spar!

For å fremme sparesansen utlånes

HJEMMESPAREBØRSER

gratis mot et første innskudd av kr. 5.00.

VEDTAGNE INNSKUDD

avhentes ved bankens bud etter nærmere
avtale. — De innsatte beløp forrentes med
vanlig sparevilkårrente.

Hvis der månedlig innsettes i banken kr. 5.00
vil innskuddene med tillegg av renter og rentes-
renter i løpet av 15 år være steget til ca.
kr. 1200.00.

Utfører forøvrig alle vanlige bankforretninger

FILIAL: SOLHEIMSVIKEN

DENNE MARGARIN
VIL ALLTID GJØRE
SIG GJELDENDE SOM
DEN BESTE — DEN
MEST VELSMAKENDE
OG HOLDBARE ●

HARDANGER MARGARIN

A.s Smørfabriken Bjørgvin, Bergen

BESKYTT

VED Å TEGNE

Deres hustru og barn	LIVSFORSIKRING
Deres barns utdannelse	GAVEFORSIKRING
Deres egen alderdom	LIVRENTE

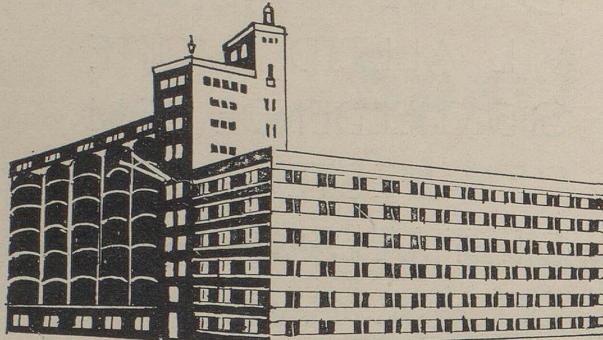
La ikke hustru og barn bære risikoen på Deres liv,
men la — OSS — overta den.

NORSKE FORENEDE

LIVSFORSIKRINGSAKTIESELSKAP

Bergen - Oslo - Trondheim

HOVEDKONTOR: OLE BULLS PLESS 9—11

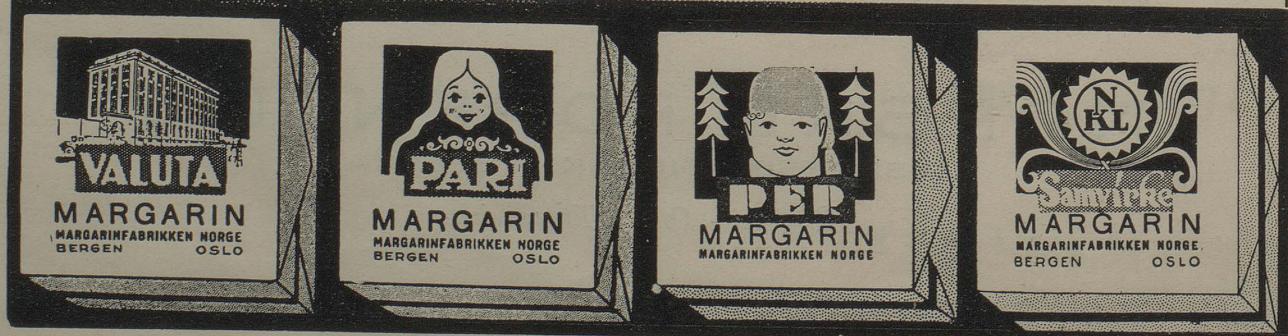

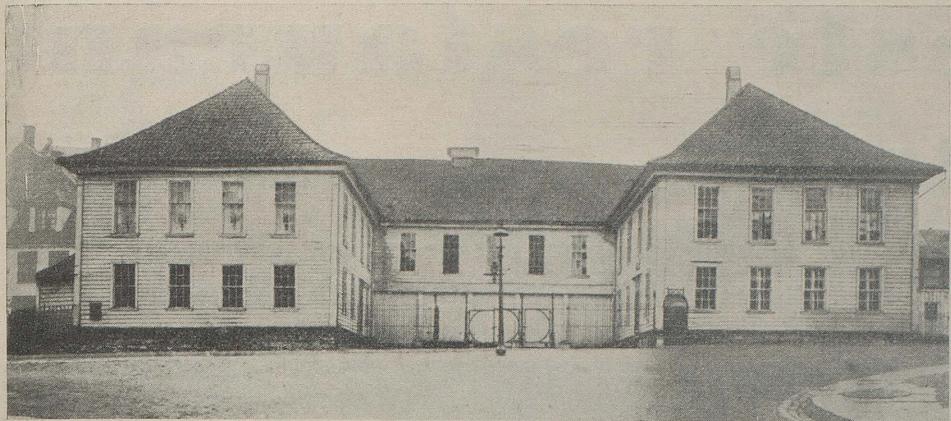
BRUK DE KOOPERATIVE MELSORTER
JUVELKRONEN - GULLKRONEN - SØLVKRONEN
HELKRONEN OG PARIKRONEN FRA
MØLLEN «NORDKRONEN» STAVANGER

**De kooperative
margarinmerker har
alle de egenskaper god
margarin bør ha.**

MARGARINFABRIKKEN „NORGE“
BERGEN OSLO

FEMTI ÅRS TEATERERINDRINGER

Andreas Paulson sitter vel som ingen annen inne med forutsetningene til å fortelle om Den nationale Scenes skiftende og innholdsrike historie gjennem tidene. Han eier et godt humør og megen forståelsesfullhet og menneskekunnskap, og først og siste en entusiastisk kjærlighet til vår scene og vår by, og det skinner igjennem så å si på hver linje i denne hans interessante og ypperlige bok.

Nordahl-Olsen
i Bergens Aftenblad

GYLDENDAL NORSK FORLAG

ANDREAS PAULSON
**KOMEDIEBAKKEN
OG ENGEN**

Rikt illustrert

Kr. 7.50. Innb. Kr. 10.00

LERRETS PAPIR

„Zenith“

i gult, hvitt og blått i esker og
mapper og

TREKKPAPIR

i hvitt, blått, rødt og grønt er
våre siste nheter.

FREMragende KVALITETER

ALVØENS PAPIRFABRIK
BERGEN

Forlang

NORSK REKLAMEKARTONG

til Deres PLAKATER etc.

**A.s Sævareid Karton-
& Papfabrik - Bergen**

fremstiller nu alle gjengse farver,
samt gull-, sølv- og kobberkartong
til reklamebruk.

STOPP UNØDIG IMPORT!

Oslo's nyeste restaurant i Kongensgate 20.

Første kvartal fra Karl Johansgate.

Restaurant Lucullus populære innehaver Sigvald Lauritzen, ønsker herved leserne en god jul og et godt nyttår og vel møtt i sin restaurant når de kommer til hovedstaden.

Overst til venstre:

Sjefen har et årvåkent øie med alt som ekspederes fra denne disk.

Overst til høire:

Den elegante inngang til det flotte restaurantlokale

Til venstre:

Lucullus orkester under Sigvald Jorsalfars baldakin, skaper høidepunktet i en festlig aften i Lucullus restaurant. Det sies at sjefen selv har funnet denne baldakin i Palestina og ført den hjem til gamle Norge.

Til høire:

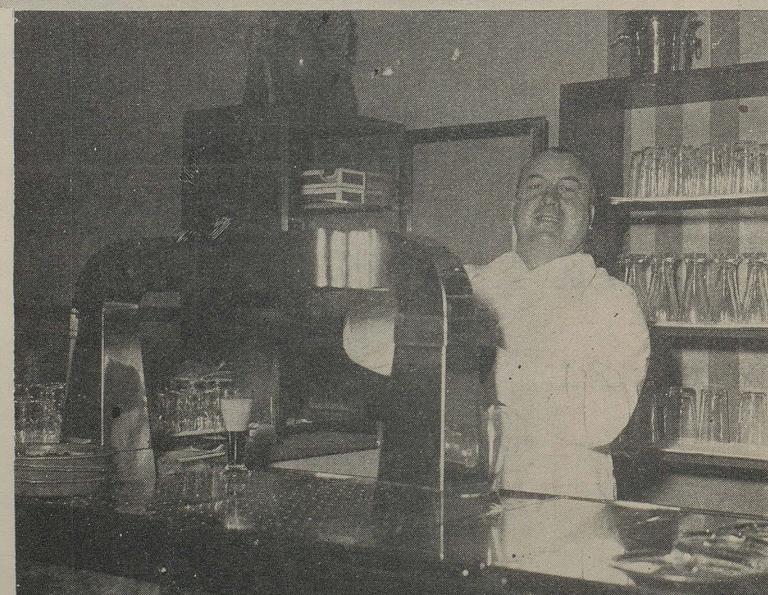
Dette billede taler for sig selv. Alle kjenner vel mannen bak ølkransen.

Til venstre:

Et snapshot fra Lucullus fristende smørbrødbuffet.

Til høire:

Restaurant Lucullus glimrende serveringspersonale

SI DET MED BLOMSTER

TIL ENHVER ANLEDNING

I Norge eller utlandet — avstanden spiller ingen rolle. Vi sender Deres blomsterhilsen så langt post og telegraf rekker

SIGV. CHR. BERLE A.S.
ESTABLERET 1894 — TELEFON 3154 - 2389

A/S Norske Alliance

FORSIKRINGSSELSKAP

BERGEN

Adm. direktør *Haakon Ameln*

SJØ- OG TRANSPORTFORSIKRING

Brand-, Innbrudd-, Glass-, Ansvar-, Avbrudd-, Husleie-, Murtvang-, Automobil- og Ulykkesforsikring m. m.

Telefoner:
Sjøavdeling 4099 - 1013

KONTOR:
OLAV KYRREGSATE 9

Telefoner:
Brandavdeling 3203 - 1864

ABDULLA

SUPERB CIGARETTES

Turkish Coronet No. 1 . . Kr. 0.55
 Turkish No. 10 Kr. 0.75
 Turkish No. 3 Kr. 1.00

JULEPROGRAMMENE ER BESTEMT

Koncert-Palæet

Norgespremiere.

„En stille Flirt“

Norsk Komedie.

I hovedrollene:

AASE BYE
 TUTTA BERNTZEN
 LEIF AMBLE NÆSS
m. fl.

Logen

Norgespremiere.

**„SKANDALEN
 I BUDAPEST“**

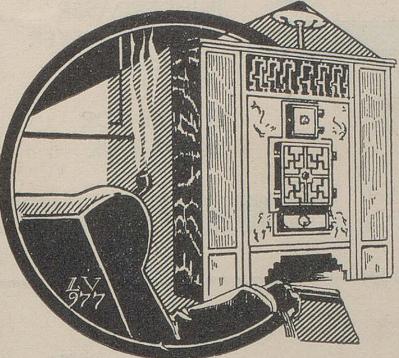
I hovedrollene:

FRANZISKA GAAL
 AUL HØRBIGER
 SZØKE SZAKALL

Eldorado: En opsigtsvekkende nyhet

LAKSEVAAGS

LAKSEVAAG VERK-DAMSGAARDS JERNSTØPERIER
BERGEN

Emaljerte
**OVNER
KAMINER
KOMFÝRER**

er de sikreste rundbrennere
med høieste varmoeffekt

NØIAKTIG REGULERING
UOVERTRUFFET I ØKONOMI

Emaljerte ovner: Ruster ikke
Pusses ikke

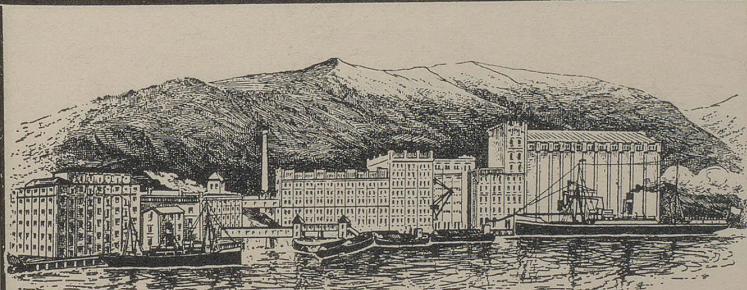
Husk at: **Jernets kvalitet er ovnens holdbarhet**

NYGÅRDS HANDELSFORENING

*Brød,
Kolonial- og
Fetevarer,
Kjøtt*

Best og billigst. — Kjøpeutbytte (procenter)

NYE MEDLEMMER INNTEGNES I BUTIKKENE
KOOPERASJONEN ER HJELP TIL SELVHJELP

Til julebakningen bruk
Vaksdals melsorter. —
Alltid blandt de beste.

VAKSDAL MØLLE

Flinke montører
Ingeniørassistanse
90% norsk materiell
er
3 gode kort

som står til disposisjon når De be-
nytter til elektriske installasjonsarbeider

VASKERELVGATEN 39

TELEFON 5107

AEG

ALFRED TOLLEVSEN

Vaskerelvgate 35

Førsteklasses
Herreskrædderi

Alt i MØBLER

Divantepper - Portierestoffe
Gulvtepper

N. A. OLSEN

Kong Oscarsgt. 4

MØBEL- &
UTSTYRSFORRETNING

Stadig største
utvalg i alle
sorter

MØBLER

ORIENT

er stedet

HALSKJEDER
PUDDERDÅSER
SELSKAPSVESKER
PARFYMER

SMINKE FOR
SCENEBRUK

PARFYMERI ORIENT A.S.
Ole Bulls plass 7. Hørnebutikken

Linoleumspecialen

KONG OSCARS GT. 5

HAR UTVALGET

LINOLEUM

VOKSDUK - TAPETER
RULLEGARDINER

P. KNUDSEN & SØN

MARKEN

ÉTABLERET 1873

O.R. SAKFØRERNE

Steen-Olsen
OG
Tjodvald Gjelsvik

KAFFE TIL HVERDAGS –
KAFFE TIL FEST –

TILSATT KAROMA SMAKER DEN BEST!

Den komfort

som de ledende hoteller

HOTEL NORGE OG GRAND HOTEL TERMINUS

byr Dem vil i høi grad bidra til
et tilfredsstillende *Bergen's* ophold

RIMELIGE PRISER

BRISTOL

for

Høstens og Vinterens
Selskapelighet og Bryllupper etc. •

Efter teatertid anbefales

SPISESAL og RESTAURANT

lste klasses orkester • Hovmesteren telefon 5194

REVVYEN

Det er ikke lett å lage et godt ukeblad i Bergen, må De tro.
Og Revyen er enda ikke så god som både De og vi ønsker at
den skal bli. — Men der er sikkert adskillig av interesse også
for Dem. Tegn Dem som abonnent og gi Revyen chanse
til å vokse sig stor og god.

Abonnement: Kvartal kr. 4.50. Halvår kr. 9.00. Helår kr. 16.00

DET STORE PUBLIKUM

1

Glem ikke at der utenom
»Morgenavisen«s abonnenter
i hjemmene også er en
mengde mennesker som dag-
lig låner avisen eller er parts-
abonnenter. — — — —
Det er noe alle vet. — —

2

Bare med sitt oplag står
avisen foran 5 av dagbladene
innenbyss. Som den eneste
om morgenen, med denne
store lesekrets i tilskudd
må den nå et enda langt
større publikum. — — —

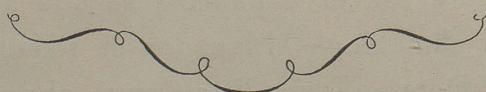
3

En så avgjørende stor del
av forbrukermassen lønner
det sig alltid å være i kon-
takt med ved ukentlig
avertering ●

Teaterlotteriet byr de største chanser

For 25 øre

*kan De vinne gevinst til en samlet verdi av
ca. 35 000 kroner. Og chansene øker daglig
for der kommer hver dag nye gaver til lotteriet*

STØTT TEATRET! · Kjøp lodder

PRØV LYKKEN! · Kjøp lodder

GN

